A-1/358

ANEKS NR 12
DO UMOWY NR 00031-6933-UM1510016/15
Z DNIA 17.05.2016

zawarty w dniu .....15...09...2020..... w Poznaniu
pomiędzy :

Województwem Wielkopolskim z siedzibą Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań, reprezentowanym przez Zarząd Województwa, zwanym dalej „Zarządem Województwa", w imieniu którego działa:
Krzysztof Grabowski – Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego
a
Lokalną Grupą Działania KOLD
z siedzibą w Lwówku, przy Rynek 33/1, 64-310 Lwówek,
NIP **7872019793**
KRS[1] **0000257866**
zwanym(-ą) dalej „LGD" [1], reprezentowanym(-ą) przez:
1) **Ireneusza Witkowskiego – Wiceprezesa Zarządu**
2) **Pauliną Młyńczak - Skarbnika**

Na podstawie umowy **00031-6933-UM1510016/15** z dnia **17.05.2016 r.** oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 -2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 217, 300 i 695) , Strony postanawiają, co następuje:

§ 1

W przywołanej na wstępie Umowie wprowadza się następujące zmiany:

1) Załącznik nr 1 do Umowy otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 1 do niniejszego Aneksu.

§ 2

Pozostałe warunki Umowy nie ulegają zmianie.

§ 3

Aneks został sporządzony w trzech jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden otrzymuje Beneficjent, a dwa otrzymuje podmiot wdrażający/ARiMR[1]. [1]

Aneks został sporządzony w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym egzemplarzu dla każdej ze stron. [1]

§ 4

Aneks obowiązuje od dnia jego podpisania.

Podmiot wdrażający

1) .....

WICEMARSZAŁEK
Krzysztof Grabowski

LGD[1]

1) .....

Wiceprezes LGD KOLD
Ireneusz Witkowski

2) .....

CZŁONEK ZARZĄDU LGD KOLD
SKARBNIK
Paulina Myńczak

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA KOLD
64-310 Lwówek, Rynek 33/1
tel./fax 61 44 24 160, e-mail: biuro@kold.pl
NIP 7872019793 Regon 300319880

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO ANEKSU NR 12 DO UMOWY NR
00031-6933-UM1510016/15

Lokalna Strategia Rozwoju

Lokalnej Grupy Działania KOLD

na lata 2014-2020

Lwówek, 09.07.2020r.

SPIS TREŚCI:

WSTĘP 3

I. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA 3
II PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR 8
III. DIAGNOZA - OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI 12
1. Położenie i uwarunkowania geograficzne 12
2. Ukształtowanie powierzchni 13
3. Uwarunkowania przyrodnicze/środowiskowe 13
4. Uwarunkowanie kulturowe i historyczne 15
5. Ocena społeczno-gospodarcza 16
6. Specyfika obszaru 20
IV. ANALIZA SWOT 22
V. CELE I WSKAŹNIKI 26
1. Logika realizacji LSR 26
2. Proces formułowania celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć dla potrzeb LSR 26
3. Cele i komplementarność LSR 27
4. Przypisanie wskaźników do celów ogólnych ii szczegółowych oraz przedsięwzięć 28
5. Prezentacja celów i wskaźników LSR 28
VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU 33
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA 33
2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru 34
3. Innowacyjność 34
4. Operacje grantowe i operacje własne 34
5. Rozpoczynanie działalności gospodarczej – płatność ryczałtowa (premia) 35
6. Podstawowe zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR 35
VII. PLAN DZIAŁANIA 36
VIII. BUDŻET LSR 37
1. Ogólna charakterystyka 37
2. Opis powiązania budżetu z celami LSR 37
IX. PLAN KOMUNIKACJI 39
X. ZINTEGROWANIE 40
XI. MONITORING I EWALUACJA 42
1. Monitoring 42
2. Ewaluacja 43
3. System monitoringu i ewaluacji 43
XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO 44
XIII. Wykaz wykorzystanej literatury 48
XIV. Załączniki do LSR .....
1. Załącznik nr 1 Procedura aktualizacji LSR 49
2. Załącznik nr 2 Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu wdrażana LSR i funkcjonowania LGD KOLD 51
3. Załącznik nr 3 Plan działania 58
4. Załącznik nr 4 Budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia 66
5. Załącznik nr 5 Plan Komunikacji 67
6. Załącznik nr 6 Cele i wskaźniki 71

WSTĘP

Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) opracowana dla Lokalnej Grupy Działania KOLD obejmuje obszar gmin: Kuślin, Opalenica, Lwówek, Duszniki, Nowy Tomyśl, Pniewy, Miedzichowo. Strategia została opracowana na bazie warsztatów z udziałem przedstawicieli sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego z terenu wszystkich gmin objętych LSR. Następnie wypracowane materiały zostały konsultowane na spotkaniach z mieszkańcami we wszystkich gminach. Wybrane cele główne i szczegółowe oraz przedsięwzięcia i operacje wynikają z uwarunkowań obszaru objętego LSR oraz z ewaluacji przeprowadzonej po zakończeniu poprzedniego programu działania w latach 2007-2013. LSR ma charakter przekrojowy i koncentruje się na głównych tematach zawartych w celach ogólnych : Wzrost poziomu życia i aktywizacji społecznej i gospodarczej na terenie KOLD oraz rozwój turystyki, rekreacji i kultywowanie dziedzictwa lokalnego. Lokalne partnerstwo nie zastępuje zatem istniejących instytucji, jednak dzięki nowemu sposobowi współpracy (szczególnie przy członkostwie zwyczajnym gmin) i celowi zewnętrznego dofinansowania, wspiera wybrane kierunki rozwoju terenu. W opracowanym dokumencie rozwijane są więc wątki opisujące specyficzne zasoby i możliwości dla rozwoju terenu. Charakter strategii pokazuje specyficzne podejście do rozwiązywania problemów poprzez trójsektorowe działania we wszystkich sferach. Uwzględnia strategiczne i programowe dokumenty, a zapisane ich formy umożliwią realizację założeń strategii przez samorządy, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe. Lokalna Strategia Rozwoju została opracowana na lata 2014 – 2020 z realizacją w latach 2016-2023. Tak przyjęty przedział czasowy wynika przede wszystkim z koniecznej do zachowania zgodności z innymi dokumentami planistycznymi i strategicznymi na poziomie województw i całego kraju. Uwzględnia strategiczne i programowe dokumenty, a zapisane ich formy umożliwią realizację założeń strategii przez samorządy, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe. Strategia uwzględnia: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, Ustawa o RLKS z 20.02.2015, Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku, Strategie Rozwoju Gmin i Plany Rozwoju Lokalnego Gmin objętych LSR.

I. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA

1. Nazwa LGD: Lokalna Grupa Działania KOLD

Formą prawną partnerstwa, jakim jest **Lokalna Grupa Działania KOLD** w okresie programowania 2014-2020 jest stowarzyszenie „specjalne" posiadające osobowość prawną, funkcjonujące na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U. z 2013 r., poz. 173), oraz ustawy o rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność (Dz. U. z 18 marca 2015r poz 378). W stowarzyszeniu obok osób fizycznych, członkami zwyczajnymi mogą być także osoby prawne. Nadzór nad stowarzyszeniem sprawuje Marszałek Województwa. Oprócz walnego zebrania członków, zarządu oraz organu kontroli wewnętrznej, jakim jest Komisja Rewizyjna funkcjonuje dodatkowy organ - Rada, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru operacji realizowanych w ramach LSR.

2. Zwięzły opis obszaru

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju to obszar siedmiu gmin. Poniżej lista gmin wchodzących w skład obszaru, wraz z przyporządkowaniem numerów identyfikacyjnych jednostek podziału terytorialnego kraju (na podstawie Ustawy o statystyce publicznej z 1995r. Dz.U. nr 88 poz. 439):

1. Gmina Duszniki, pow. Szamotuły (3024022) – 155 km², 8638 mieszk.
2. Gmina Kuślin, pow. Nowy Tomyśl (3015012) – 106 km², 5640 mieszk.
3. Gmina Miedzichowo, pow. Nowy Tomyśl (3015032) - 209 km², 3665 mieszk.
4. Miasto i Gmina Lwówek, pow. Nowy Tomyśl (3015023)- 184 km², 9356 mieszk.
5. Miasto i Gmina Opalenica, pow. Nowy Tomyśl (3015053) - 149 km², 16299 mieszk.
6. Miasto i Gmina Nowy Tomyśl, pow. Nowy Tomyśl (3015043) - 186 km², 25764 mieszk.
7. Miasto i Gmina Pniewy, pow. Szamotuły (3024063) - 158 km², 12496 mieszk.

Obszar LSR razem **1147 km², 81 858 mieszkańców**

3. Mapa obszaru objętego LSR

4. Opis procesu tworzenia partnerstwa

Celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, a w szczególności:
1) opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) w rozumieniu przepisów PROW dla obszaru gmin: Duszniki, Lwówek, Opalenica, Kuślin, Nowy Tomyśl, Pniewy, Miedzichowo
2) wspieranie działań na rzecz realizacji LSR dla obszaru gmin, o których mowa w pkt 1),
3) promocja obszarów wiejskich położonych w gminach, o których mowa w pkt 1),
4) mobilizowanie ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich położonych w gminach, o których mowa w pkt 1),
5) upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych w gminach, o których mowa w pkt 1),
6) wspieranie działań na rzecz budowy i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego,
7) udział w przygotowywaniu, realizacji i finansowaniu projektów wynikających z LSR na obszarze gmin, o których mowa w pkt 1).

Budowanie partnerstwa rozpoczęło się w 2004 roku od spotkania przedstawicieli samorządów, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców z terenu czterech gmin Kuślin, Opalenica, Lwówek i Duszniki, które wspólnie zdecydowały o zawiązaniu partnerstwa. Następnie odbywały się spotkania konsultacyjne we wszystkich gminach oraz warsztaty, które doprowadziły do **realizacji od 30.12.2005 do 22.06.2006 Schematu I Pilotażowego Programu Leader+**. Walne Zebranie 17 marca 2006 r. powołało Stowarzyszenie KOLD z 22 osobami fizycznymi, członkami zwyczajnymi-założycielami. Ponieważ w założeniach Stowarzyszenie przyjęło otwarty sposób rozszerzania, stąd wszystkie gminy wstąpiły jako członkowie wspierający. **Stowarzyszenie od 19.06.2006 do 14.05.2008 realizowało II Schemat Pilotażowego programu Leader+**. Ponieważ realizacja Programu przebiegała z dużą akceptacją społeczną, systematycznie zwiększała się liczba członków zwyczajnych i osiągnęła w sierpniu 2008 r. poziom 124 członków zwyczajnych w tym 115 osób fizycznych, 7 gmin i 2 Stowarzyszenia. W listopadzie 2007 roku gmina Nowy Tomyśl zgłosiła wniosek, aby objąć teren gminy działaniem LGD. W styczniu 2008 kolejne gminy - Pniewy i Miedzichowo - złożyły akces do LGD - Stowarzyszenie KOLD. W lutym do LGD przystąpiło Stowarzyszenie Współpracy z Zagranicą z Lwówka. Walne Zebranie przyjęło zmianę statutu dostosowanego do ustawy z dnia 7 marca 2007 r., co umożliwiło gminom wstąpienie w szeregi LGD w roli członków zwyczajnych. W lipcu 2008 r. przyjęto jako członków zwyczajnych gminy Duszniki, Kuślin, Opalenica, Lwówek, Nowy Tomyśl, Miedzichowo i Pniewy oraz Stowarzyszenie Współpracy Gminy Lwówek z Zagranicą i Stowarzyszenie Ziemi Miedzichowskiej. W spotkaniach warsztatowych udział brali przedstawiciele trzech sektorów: publicznego (7 gmin), społecznego (113) i gospodarczego (4 przedsiębiorców) z terenu wszystkich gmin objętych LSR. Zatem można śmiało stwierdzić, że **LSR realizowana w ramach PROW na lata 2007-2013** powstała w sposób całkowicie partnerski. Stowarzyszenie zarejestrowano w Sądzie Gospodarczym w Poznaniu w dniu **26 maja 2006 r. Nr KRS: 0000257866**. Zmiana wpisu do KRS dotycząca zmian zapisów statutowych dokonana została w dniu 14.08.2008 r. Jak już wspomniano powyżej, niniejsza strategia jest podstawą do kontynuacji działalności LGD – Stowarzyszenie KOLD, która realizowała:
- **Schemat I Pilotażowego Programu Leader +** (od 30.12.2005 r. do 22.06.2006 r.);

- **Schemat II Pilotażowego Programu Leader +** (od 19.06.2006 r. do 14.05.2008 r.);
- **Lokalną Strategię Rozwoju w ramach Osi IV PROW 2007-2013** (od28.09.2009 do 30.06.2015)

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020 jest kontynuacją dotychczasowej polityki LGD - Stowarzyszenie KOLD w aspekcie ogólnie rozumianego rozwoju obszarów wiejskich. Nie mniej jednak, ogólnie określone priorytety UE oraz uwarunkowania obszaru wynikające z zaktualizowanej analizy spowodowały modyfikacje stawianych w strategii celów realizacji. W kolejnych rozdziałach LSR (II-V) opisano proces przeprowadzania analizy obszaru, jej wyniki, a także określone na jej podstawie cele.

5. Opis struktury LGD

a) Doświadczenie kadr niezbędne do zarządzania LGD.

Lokalną Grupą Działania kieruje 5 osobowy Zarząd, w skład którego wchodzą przedstawiciele wszystkich sektorów i wszyscy członkowie posiadają szkolenia oraz doświadczenia w realizacji zarówno Leadera jak i innych programów. Ponadto trzech członków Zarządu posiada wykształcenie i przygotowanie do kierowania i zarządzania organizacjami prawnymi oraz kierowało i realizowało LSR w poprzednim okresie programowania w tym dwie osoby zrealizowały i rozliczały 15 etapów funkcjonowania LGD, 2 osoby prowadziły i rozliczyły 7 projektów z zakresu Leadera oraz 4 projekty innych programów unijnych i krajowych, a jedna osoba realizowała projekty własne. W biurze LGD pracują osoby, które prowadziły LSR w poprzednim okresie programowania i wszystkie projekty zostały zrealizowane w ramach funkcjonowania oraz 94% projektów we wdrażaniu. Kadra biura posiada kwalifikacje do kierowania oraz prowadzenia programu Leadera i unijnych.

b) Doświadczenie członków LGD

Wśród członków LGD kilkanaście osób prawnych i fizycznych realizowało operacje w ramach LSR z tego zrealizowali 35 projektów z odnowy i rozwoju wsi, 3 z rozwoju mikroprzedsiębiorstw, 8 małych projektów na łączne kwoty przekraczające 8 mln zł. 2 osoby zrealizowały projekty współpracy w tym 2 międzynarodowe.

c) opis dotychczasowych doświadczeń LGD w poprzednich okresach programowania

c.1). Dotychczasowe strategiczne działania LGD mające znaczenie dla procesu wdrażania planowanej LSR:

- LGD w okresie poprzednim realizowało strategiczne zadania, które mają być kontynuacją w nowym okresie programowania i rozszerzeniem , a także zostają planowane nowe strategiczne zadania, mające powiązania z już zrealizowanymi. Do głównych działań zrealizowanych należało: Rozwój infrastruktury i poprawa funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej, Rozwój przedsiębiorczości, Rozwój usług i rzemiosła, Wzrost kwalifikacji rolników, przedsiębiorców, przedstawicieli animatorów organizacji pozarządowych w zakresie prowadzonej działalności w tym mikro, Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej, Poprawa stanu infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i sportowej, Rozwój usług turystycznych, Promocja walorów obszaru KOLD ,Wzrost bezpiecznego korzystania z turystyki rekreacji i sportu

c.2) Zrealizowane główne operacje w ramach dotychczasowych strategii oraz główne operacje o zakresie podobnym do zakresu tych strategii, ze wskazaniem mierzalnych efektów realizacji tych operacji, w tym:

- główne efekty wdrażania Pilotażowego Programu Leader+ w latach 2004-2006:

- wspieranie działań gmin w szkoleniu przyszłych wnioskodawców
- animowała społeczeństwo lokalne poprzez wspieranie oraz organizowanie lokalnych imprez
- promowała region w kraju i za granicą.

W latach 2004-2006 KOLD:

- organizował lub współorganizował 21 wydarzeń sportowo-turystycznych i kulturalnych w tym: Święto Nietoperza, Koldowska Liga Piki Nożnej, Festyn Archeologiczny, Parafiada, Biesiadny, Koldowskie Święto Muzyki, Dni Europejskie , Przegląd zespołów artystycznych KOLD, Halowy turniej piki nożnej ,Konkurs szopek, Zawody strzeleckie KOLD, Rajd rowerowy, XXVIII Bieg Powstańczy
- zorganizował 5 szkoleń i konferencji dla sołtysów, nauczycieli, organizacji pozarządowych, dla gmin o nieczynnych obiektach, nt. środków unijnych
- wydał 5 wydawnictw promocyjnych
- wziął udział w 6 targach i wystawach promocyjnych

- główne efekty wdrażania LSR (2007-2013):

Lokalna Grupa Działania KOLD, realizując Lokalną Strategię Rozwoju w latach 2007-2013:

- wspierała działania gmin, przedsiębiorców, rolników, organizacji pozarządowych poprzez dotacje unijne z PROW
- animowała społeczeństwo lokalne poprzez organizowanie i wspieranie imprez masowych
- promowała region w kraju i za granicą poprzez projekty współpracy.

W latach 2007-2013 KOLD:

- rozpatrzył 374 wnioski na dotacje unijne

- udzielił dotacji w kwocie ok. 13 mln zł na ok. 320 projektów
- zrealizował 39 imprez sportowo-turystyczno-kulturalnych
- zrealizował 3 projekty współpracy, w tym 1 międzyregionalny i 2 międzynarodowe
- przeprowadził 36 szkoleń dla animatorów kultury, turystyki, sportu, pożarnictwa, beneficjentów

Na terenie KOLD w latach 2007-2013 ze środków Leadera między innymi:
wybudowano i wyremontowano 51 świetlic wiejskich, remont dachów i otoczenia 10 kościołów, wybudowano 8 boisk sportowych i 4 siłownie zewnętrzne, wybudowano i urządzono 37 placów zabaw, wybudowano 3 miasteczka ruchu drogowego, postawiono 2 wieże widokowe, 6 przystanków wędrowca, 5 izb tradycji, odnowiono i zrekonstruowano 5 parków rekreacyjnych, utworzono 36 miejsc pracy w mikroprzedsiębiorstwach, zakupiono 11 rodzajów sprzętu dla Mikroprzedsiębiorstw, wyposażono 6 gospodarstw agroturystycznych w sprzęt, przeprowadzono 116 imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych, wyposażono 4 orkiestry i 4 zespoły w sprzęt i stroje, oznakowano 4 szlaki turystyczne i wydano mapy, oznakowano ponad 300 mogił Powstańców Wielkopolskich, promowano produkty lokalne w połączeniu z występami zespołów podczas 28 targów i festynów, wydano materiały promocyjne

c.3). Wpływ operacji realizowanych przez LGD oraz podmioty tworzące nową LGD na sytuację na obszarze działania LGD

Wszystkie te działania w znacznym stopniu wpłynęły na integrację społeczności lokalnej, na wzrost poziomu i jakości życia, na rozwój działań w sferze kultury, a szczególnie rozwoju turystyki i rekreacji. **W nowej perspektywie LGD będzie realizowało podobną ścieżkę rozwoju dodatkowo kładąc nacisk na działania generujące miejsca pracy oraz oddziałujące na grupę defaworyzowaną**. W związku z faktem, iż obiekty zarówno szlaki turystyczne, obiekty sportowo-rekreacyjne i place rekreacyjne cieszyły się dużym zainteresowaniem mieszkańców nadal planowane jest rozwijanie infrastruktury w tym zakresie i to zarówno we wdrażaniu jak i projektach współpracy. W ramach projektów grantowych planowane jest położenie większego nacisku na działania mające za zadanie podnoszenie szans na rynku pracy osób defaworyzowanych poprzez szkolenia czy warsztaty, na rozwój miejsc rekreacji oraz promocję obszaru. Dzięki działaniom LGD osiągnęliśmy zintegrowanie członków Stowarzyszenia, dzięki czemu możliwe jest wspólne planowanie i podejmowanie dalszych inicjatyw.

c.4). Wykorzystanie w obecnej strategii dotychczas stworzonego potencjału

Potencjał stworzony w trakcie realizacji poprzednich działań został uwzględniony w obecnej strategii. Szczególnie ma to wymiar w wykorzystaniu zbudowanych i wyremontowanych centrów kultury, miejsc rekreacji, na bazie których w obecnej strategii dajemy możliwość szkoleń warsztatowych czy spotkań integracyjnych z wykorzystaniem powstałej bazy (P 4). Stworzone szlaki turystyczne umożliwią społeczeństwu powstanie miejsc tzw. małej infrastruktury, którą wykonywać mogą małe firmy usługowe, stąd w strategii zaplanowano przedsięwzięcie (P 3) umożliwiające powstanie i rozwój wielu nowych przedsiębiorstw. W nowej strategii chcemy także wykorzystać stworzony potencjał do promocji obszaru LGD.

6. Reprezentatywność LGD

a) Struktura partnerstwa

Zintegrowany charakter dokumentu świadczy o współdziałaniu na rzecz opracowania i realizacji LSR przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego (**partnerstwo trójsektorowe**). **W skład LGD wchodzą przedstawiciele władzy publicznej w liczbie 11, sektora publicznego (pozostałe) w liczbie16, sektora gospodarczego w liczbie 13, sektora społecznego oraz mieszkańców w liczbie 101. Wśród członków zidentyfikowano 28 osób pochodzących z grupy defaworyzowanych (młodzież oraz 50+) natomiast 17 osób zajmują się sprawami społecznymi**

b) Sposoby uwzględnienia w LSR wyzwań społecznych odzwierciedlających zakres RLKS. Zakres tematyczny instrumentu RLKS obejmuje m.in. działania na rzecz poprawy zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu , rozwój ekonomii i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym , rewitalizację fizyczną, gospodarczą i społeczną ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich. LGD w swoim LSR-ze zawarło wiele zadań, które mają spełnić te wyzwania, szczególnie zostały uwzględnione w animowaniu społeczności lokalnej, w grantach przy szkoleniach i warsztatach z uwzględnieniem spółdzielni socjalnych i organizacji pozarządowych. Działania te w szczególności kierowane są do społeczności defaworyzowanej.

c) Sposoby odzwierciedlenia w LSR istniejących na obszarze LGD grup de faworyzowanych Przykładami grup określonych w instrumencie RLKS jako grupy defaworyzowane ze względu na dostęp do rynku pracy, są: długotrwale bezrobotni, niepełnosprawni, osoby nieposiadające kwalifikacji zawodowych, kobiety samotnie wychowujące dzieci, osoby powyżej 50 roku życia, a także młodzież, w szczególności po raz pierwszy wstępująca na rynek pracy (w tym absolwenci szkół i uczelni). **Określenie grup defaworyzowanych w odniesieniu do dostępu do rynku pracy na obszarze LSR Stowarzyszenia KOLD wynika z analizy SWOT oraz z wyników**

ankietyzacji tego obszaru. Zostały one określone w LSR (rozdz. II Partycypacyjny Charakter LSR, rozdz. III. Diagnoza – Opis Obszaru i Ludności oraz rozdz. IV. Analiza SWOT). Przedstawiciele grup defaworyzowanych w liczbie 28 obszaru są członkami LGD,

d) Metody komunikacji z grupami de faworyzowanymi

Komunikacja z grupami defaworyzowanymi będzie odbywała się poprzez:- stronę internetową LGD, - materiały wydawnicze LGD, - prasę lokalną, - ankiety wypełniane przez odbiorców usług LGD w opisywanym zakresie, a także poprzez spotkania bezpośrednie przy współpracy z OPS-ami. Szczegóły opisane są w planie komunikacji.

e) Rodzaje operacji, które będą dedykowane grupom de faworyzowanym

Główne rodzaje to: - szkolenia i inne działania wspierające rozwój ekonomii społecznej;
- zajęcia kulturalne, warsztaty rękodzielnicze i inne formy aktywizujące i integrujące
- warsztaty z zakresu rekreacji i ekologii, w tym dla dzieci i młodzieży oraz seniorów z (P 4) , - ok. 120 tys zł
- organizacja wydarzeń kulturalnych
- organizacja wydarzeń sportowych - mini olimpiada, igrzyska
- organizacja konkursu kulinarnego
- organizacja szkoleń (5) - dot. m.in. animatorów sportu, pierwszej pomocy, kulinariów, turystyki...
- foldery promocyjne o obszarze KOLD, jego walorach i produktach lokalnych z (P 12) – ok. 90 tys zł

f) Szczególna rola partnerów reprezentujących podmioty ekonomii społecznej

LGD wykazuje duży potencjał w zakresie animowania przedsiębiorczości społecznej na terenach wiejskich. Dlatego też Stowarzyszenie KOLD planuje aktywnie włączyć się w tworzenie jak najlepszych warunków dla rozwoju ekonomii społecznej na swoim obszarze, zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz treścią poszczególnych programów przewidujących realizację RLKS, w szczególności w zakresie:

f.1) budowania mechanizmów inicjowania, tworzenia i działania powiązań kooperacyjnych na poziomie lokalnym, uwzględniających przedsiębiorstwa społeczne,

f.2) wykorzystania LGD jako animatorów przedsiębiorczości społecznej na terenach wiejskich; np. stworzenie Forum Partnerstw Lokalnych mających na celu promowanie idei partnerstwa, wspieranie współpracy pomiędzy partnerstwami oraz zbieranie i upowszechnianie wiedzy o istniejących partnerstwach;

f.3) współpracy z ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej oferującymi usługi animacji lokalnej, inkubacji podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz w miarę możliwości w obszarze wsparcia „biznesowego" dla istniejących już przedsiębiorstw społecznych.

g) Reprezentacja w LGD grup odbiorców docelowych przedsięwzięć LSR

LGD zapewnia właściwą reprezentację grup docelowych przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR. Szczególną uwagę zwraca się na reprezentację sektora gospodarczego, gdyż w okresie 2014-2020 tworzenie nowych miejsc pracy jest jednym z najważniejszych celów LSR (w przypadku działania LEADER tworzenie miejsc pracy jest obowiązkowym wskaźnikiem). Stąd obecność przedstawicieli przedsiębiorców wśród członków LGD.

7. Opis składu organu decyzyjnego

LGD jest odpowiedzialna za wybór operacji na poziomie lokalnym i zapewnia, że wybrane operacje są zgodne ze strategią. **Rada LGD** reprezentuje poziom decyzyjny partnerstwa, o którym mowa w art. 32 ust. 2 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

W skład Rady wchodzi 7 osób w tym 2 osoby z sektora publicznego, 2 osoby z sektora gospodarczego, 2 z sektora społecznego i 1 przedstawiciel mieszkańców. Poniżej przedstawiono zwięzłą charakterystykę procesu decyzyjnego.

Proces decyzyjny w LGD zaprojektowany został w ten sposób by zapobiec dominacji władz publicznych i innych grup interesów. Pojęcie „władzy publicznej" obejmuje wszystkie władze w sensie konstytucyjnym - ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. „Grupą interesu" nazywa się natomiast grupę jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści. Skład Rady, regulamin Rady, program szkolenia ,zapewniają zachowanie zasad RLKS. Pełna charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym wynika z zapisów zawartych w statucie i regulaminach LGD. Dokumenty te nie są elementem treści LSR, ani nie stanowią załączników do LSR

8. Zasady funkcjonowania LGD **8**

Tabela 1. Opis dokumentów wewnętrznych regulujących zasady działania LGD

Lp.	Rodzaj	Regulowane kwestie

	dokumentu	
1.	Statut LGD	Minimalny zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność: - organ nadzoru – wskazanie właściwego Marszałka Województwa, - wprowadzenie dodatkowego/ych organu/ów stowarzyszenia – rady/rad odpowiedzialnej/nych za wybór operacji oraz szczegółowe określenie jego/ich kompetencji i zasad reprezentatywności, - określenie organu LGD kompetentnego w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji oraz kryteriów wyboru operacji, - uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków rady w wyborze operacji (w tym przesłanki wyłączenia z oceny operacji), - zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jej organach. Statut przyjmuje i aktualizuje Walne Zebranie Członków.
2.	Regulamin WZC LGD	- Szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC - szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie powołania organów LGD , - zasady protokołowania posiedzeń, Regulamin przyjmuje i aktualizuje Walne Zebranie Członków WZC.
3.	Regulamin Rady LGD (dokument wymaga przyjęcia uchwałą WZC)	- Szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń rady/rad - szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposób wyłączenia członka organu z oceny), - szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji w - zasady protokołowania posiedzeń rady, - zasady wynagradzania członków rady, - zakres odpowiedzialności osoby, której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu decyzyjnego oraz poprawnym opracowaniem dokumentacji dotyczącej wyboru operacji. Regulamin przyjmuje i aktualizuje Walne Zebranie Członków.
5.	Regulamin Zarządu LGD	Podział zadań pomiędzy członków Zarządu, - zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Zarządu, - zasady protokołowania posiedzeń. Regulamin przyjmuje i aktualizuje Walne Zebranie Członków
6.	Regulamin Biura LGD	- Zasady zatrudniania i wynagradzania, zakresy obowiązków pracowników - uprawnienia dyrektora biura, - zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD. Regulamin przyjmuje i aktualizuje Zarząd

Źródło: opracowanie własne

LSR nie zawiera szczegółowych zapisów wynikających ze stosowanych dokumentów wewnętrznych wymienionych w powyższej tabeli. Dokumenty te nie stanowią też załączników do LSR. W ten sposób unika się konieczności aktualizacji LSR w przypadku zmian w dokumentach niższego rzędu.

9. Potencjał ludzki LGD a regulaminy Rady/Zarządu/Biura

Zgodnie z podstawowymi zasadami podejścia RLKS, LGD jest odpowiedzialna za wybór operacji na poziomie lokalnym i zapewnia, że wybrane operacje są zgodne ze strategią. Dlatego też zapewnia się, że osoby zaangażowane w pracę na rzecz LGD posiadają odpowiednie kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Wiedza i/lub doświadczenie osób zaangażowanych do pełnienia wybranych funkcji w Organach/Biurze LGD odpowiadają również zakresowi merytorycznemu lokalnej strategii rozwoju.

W związku z powyższym, kompetencje wymagane w LGD na konkretnych stanowiskach, w tym: w Radzie, w Biurze LGD zostały określone w poszczególnych regulaminach, wymienionych powyżej, w tabeli 1. Regulaminy te wskazują również jakie rozwiązania stosuje LGD dla zapewnienia spełnienia wymagań w zakresie ww. kompetencji.

II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

1. Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR wykorzystane do opracowania LSR

Przedmiotem konsultacji społecznych było przedstawienie idei tworzenia strategii rozwoju LGD oraz wypracowanie wstępnych założeń do strategii, następnie celów, problemów, stworzenia analizy SWOT. Przy

opracowywaniu strategii uwzględniono wyniki badań ankietowych, rozmowy fokusowe, spotkania z mieszkańcami i stworzone przez mieszkańców analizy SWOT dla każdej z gmin osobno. **Partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR**

W trakcie opracowywania strategii zastosowano partycypacyjne metody konsultacji na każdym etapie opracowywania: Tabela nr 2

Kluczowe kwestie odnośnie zapewnienia partycypacyjnego charakteru LSR na etapie opracowywania strategii	**Opis metod angażowania społeczności lokalnej w przygotowanie LSR**
Etap Identyfikowanie potrzeb i problemów (tzw. partycypacyjna diagnoza)	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, wywiady internetowe, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców, publikowanie informacji na stronie internetowej www.kold.pl. i przyjmowanie uwag na biuro@kold.pl
Etap II określanie celów i ustalanie ich hierarchii	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, wywiady internetowe, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców. publikowanie informacji na stronie internetowej www.kold.pl. i przyjmowanie uwag na biuro@kold.pl
Etap III poszukiwanie rozwiązań, stanowiących sposoby realizacji strategii	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, wywiady internetowe, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców. Publikowanie informacji na stronie internetowej www.kold.pl. i przyjmowanie uwag na biuro@kold.pl
Etap IV formułowanie wskaźników realizacji LSR	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, wywiady internetowe, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców. publikowanie informacji na stronie internetowej www.kold.pl. i przyjmowanie uwag na biuro@kold.pl
Etap V identyfikacja grup docelowych strategii	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, wywiady internetowe, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców. publikowanie informacji na stronie internetowej www.kold.pl. i przyjmowanie uwag na biuro@kold.pl
Etap VI przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR	Udostępnianie do publicznej wiadomości (strona internetowa) propozycji planu komunikacji oraz przyjmowanie wniosków i opinii od wszystkich sektorów tj. przedstawicieli sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców publikowanie informacji na stronie internetowej, www.kold.pl. i przyjmowanie uwag na biuro@kold.pl Ponadto, w konstruowaniu i konsultacji planu zastosowano: badania focusowe, wywiady telefoniczne, konsultacje grupy roboczej, wywiady internetowe.
Etap VII przygotowanie i konsultacja kryteriów wyboru projektów	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, wywiady internetowe, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców. Publikowanie informacji na stronie internetowej, internetowej www.kold.pl. I przyjmowanie uwag na biuro@kold.pl
Kluczowe kwestie odnośnie zapewnienia	**Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii**

partycypacyjnego charakteru LSR na etapie realizacji strategii	
Monitorowanie i ocena realizacji strategii	Badania ankietowe wśród przedstawicieli wszystkich sektorów tj. społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców, prowadzone za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia.
Aktualizacja strategii	Zgłaszanie do Biura LGD propozycji zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju; Zgłaszanie do Biura poprawek lub uwag w sprawie zatwierdzonych zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju. Prawo mają zgłaszać przedstawiciele wszystkich sektorów tj. społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców.
Opracowanie i zmiana lokalnych kryteriów wyboru	Zgłaszanie do Biura LGD propozycji zmian. Zgłaszanie do Biura poprawek lub uwag w zakresie kryteriów wyboru. Prawo mają zgłaszać przedstawiciele wszystkich sektorów tj. społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców.

źródło: opracowanie własne

2. Podstawowe informacje dotyczące przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną. W przygotowanie LSR włączona została społeczność lokalna, która wzięła udział w konsultacjach społecznych w następujący sposób:

2.**1. Spotkania z mieszkańcami -(badania focusowe) -** W dniach 8, 26 – 27 sierpnia, 2 i 3 września 2015 r. odbyło się 7 spotkań z mieszkańcami na terenie wszystkich gmin LSR, którzy zostali zaproszeni w drodze obwieszczenia publicznego. Na spotkaniach została przedstawiona idea tworzenia strategii rozwoju LGD oraz wstępne założenia, następnie mieszkańcy zostali zaproszeni do dyskusji poświęconej w szczególności analizie mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń, a także celów LSR każdej z gmin. Na spotkaniu zostały mieszkańcom wręczone ankiety badające oraz wyłoniona została 1 grupa robocza oraz koordynacyjna do pracy nad strategią.

2.**2. Grupa robocza -** Powołana została 1 Grupa Robocza składająca się z 21 osób wyłonionych na spotkaniach z mieszkańcami, która pracowała nad założeniami strategii tj. celami, zadaniami wskazanymi do realizacji. Spotkania grupy roboczej odbyły się 3 razy i obejmowały: 1 Spotkanie wprowadzające - wstępne omówienie tematu i wprowadzenie do strategii LGD, 1 Spotkanie robocze – praca nad wyłonieniem celów i zadań przewidzianych do realizacji, 1 Spotkanie kończące – wyłonienie celów i zadań przewidzianych do realizacji.

2.**3. Badania ankietowe -** LGD KOLD przeprowadził badania ankietowe dla mieszkańców. Ankiety zostały zamieszczone na stronie internetowej www.kold.pl oraz udostępnione w miejscach publicznych w gminach i u sołtysów. Z przeprowadzonych badań ankietowych został sporządzony protokół.

2.**4. Strona internetowa -** Na stronie internetowej LGD KOLD zamieszczane były informacje o spotkaniach mieszkańców, konsultacjach społecznych i wszystkich działaniach związanych z opracowaniem strategii rozwoju. Poniżej przedstawiono podstawowe etapy prac nad konstruowaniem celów i przedsięwzięć dla potrzeb niniejszej LSR. Tabela nr 3

	Nazwa Gminy	Miejscowość / Miejsce spotkania (adres)	Termin spotkania wraz z godzinami spotkania	Planowany program spotkania
	1	2	3	4
1.	Duszniki	Hotel Pałac Podrzewie, ul. Poznańska 3, 64-545 Podrzewie	08.08.2015r. godz. 18.00	1. Analiza SWOT obszaru LSR 2. Cele ogólne i szczegółowe w LSR 3. Zakładane przedsięwzięcia szczególnie w zakresie promocji w kraju i zagranicą
2.	Kuślin	Świetlica wiejska w Turkowie	26.08.2015 godz. 17.00	1. Analiza SWOT obszaru LSR 2. Cele ogólne i szczegółowe w LSR 3. Zakładane przedsięwzięcia szczególnie w zakresie osób defaworyzowanych

3.	Opalenica	MGOK TAKLAMAKAN osiedle Centrum 11, 64-330 Opalenica	26.08.2015 godz. 10.00	1. Analiza SWOT obszaru LSR 2. Cele ogólne i szczegółowe w LSR 3. Zakładane przedsięwzięcia szczególnie skierowane dla przedsiębiorczości
4.	Lwówek	OSiR Lwówek ul. Parkowa 2 64-310 Lwówek	02.09.2015 godz. 18.00	1. Analiza SWOT obszaru LSR 2. Cele ogólne i szczegółowe w LSR 3. Zakładane przedsięwzięcia w szczególności dla organizacji pozarządowych
5.	Miedzichowo	Sala wiejska w Bolewicach	27.08.2015 godz. 10.00	1. Analiza SWOT obszaru LSR 2. Cele ogólne i szczegółowe w LSR 3. Zakładane przedsięwzięcia szczególnie dla jednostek pomocniczych samorządu terytorialnego
6.	Nowy Tomyśl	Nowotomyski Ośrodek Kultury ul. Tysiąclecia 3 64-300 Nowy Tomyśl	03.09.2015r. Godz. 10.00	1. Analiza SWOT obszaru LSR 2. Cele ogólne i szczegółowe w LSR 3. Zakładane przedsięwzięcia w szczególności dla sektora publicznego
7.	Pniewy	OsiR Pniewy ul. Wolności 22, 62-045 Pniewy	02.09.2015r. Godz. 13.00	1. Analiza SWOT obszaru LSR 2. Cele ogólne i szczegółowe w LSR 3. Zakładane przedsięwzięcia w szczególności dla ogółu mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

3. Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji

Z przeprowadzonych konsultacji społecznych i badań ankietowych wynikło, iż zdecydowana większość mieszkańców pozytywnie oceniła jakość życia na obszarze działania LGD KOLD wskazując małą promocję. Zdecydowana większość respondentów w pozytywnie oceniała zachodzące zmiany na obszarach swoich gmin w ciągu ostatnich 5 lat. Biorąc pod uwagę zestawienie dla całego obszaru gminy, mieszkańcy obszaru LGD KOLD ogółem ocenili pozytywnie zmiany zachodzące na terenie gmin wchodzących w skład obszaru. Wykorzystano także pracę badania ankietowe przeprowadzone przez studenta na próbie 200 osób.

W opinii ankietowanych mocnymi stronami i największą szansą rozwoju obszaru LGD jest:

Zdrowe rolnictwo; duży potencjał rzemiosła i usług; duża liczba organizacji pozarządowych w tym także w małych wsiach (organizacje na rzecz niepełnosprawnych, współpracy z zagranicą, KGW, OSP, kultywujące lokalne dziedzictwo, zespoły ludowe, chóry) dająca możliwość społecznego angażowania osób wykluczonych; czyste środowisko naturalne; ograniczony przemysł przyjazny dla rolnictwa i środowiska; dogodne położenie subregionu – autostrada A2, droga 92 i 2; bliskość prężnej gospodarki Poznania – rynek zbytu produktów i usług; wzrastający popyt na produkty wykorzystujące zasoby runa leśnego.

W opinii ankietowanych za słabe strony i zagrożenia dla rozwoju wskazywali:

słabą infrastrukturę komunikacji lokalnej; niewystarczającą informację i promocję imprez i inicjatyw kulturalnych wśród mieszkańców obszaru; słaby rozwój spółdzielni socjalnych ogranicza możliwość zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy; małą liczbę animatorów wiejskich w tym dla grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; braki w infrastrukturze turystycznej ograniczające możliwość wykorzystania potencjału turystycznego obszaru LGD. Mieszkańcy obszaru wskazali braki w infrastrukturze turystyczno – rekreacyjnej oraz jednocześnie zauważyli zagrożenie dla rozwoju w postaci postępującej degradacji środowiska, zwłaszcza jezior, które są wizytówką obszaru LGD. Z przeprowadzonych badań wynika, że potencjał rozwoju obszaru upatrują w rozwoju turystyki, rekreacji, lokalizacji w okolicach Poznania i dostępie do infrastruktury drogowej. Jednocześnie zwrócili uwagę na brak zaangażowania obywatelskiego społeczeństwa i niewystarczającą promocję samego obszaru. W zakresie kierunku rozwoju obszaru, zdecydowana większość ankietowanych wskazywała na rekreację, następnie na turystykę, co oznacza iż zauważono znaczący potencjał przy jednoczesnym braku zadawalającej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej. W obszarze infrastruktura techniczna negatywnie została natomiast oceniona jakość dróg i znaczna część ankietowanych zwróciła uwagę na niezadawalającą ilość i stan parkingów, co oznacza, iż infrastruktura drogowa i okołodrogowa wymaga poprawy. Pozytywnie oceniono natomiast dostępność Internetu i sieci komórkowych. Zdecydowanie dobrze oceniono poziom bezpieczeństwa na terenie obszaru LGD, oraz w obszarze gospodarka: warunki i tereny do prowadzenia działalności gospodarczej. W zakresie kultury ankietowani pozytywnie ocenili dostęp do świetlic lokalnych oraz dbałość o dziedzictwo kulturowe i dostosowanie wydarzeń oferty kulturalno-rozrywkowej do potrzeb osób dorosłych i starszych. Ponadto,

podczas spotkań z mieszkańcami i badań focusowych uwzględniono grupy szczególnie istotne z punku widzenia realizacji strategii tj. kobiety bezrobotne, przedsiębiorców. Na spotkaniach rozważano problemy i potrzeby tych grup w zakresie potrzebnej im pomocy. W trakcie badań focusowych i analizy danych GUS, danych Powiatowego Urzędu Pracy (PUP) zdecydowano, że najbardziej defaworyzowaną grupą jest grupa kobiet bezrobotnych. Z danych PUP wynika, że liczba kobiet bezrobotnych jest większa od liczby mężczyzn. Wynika to z braku potrzebnych kwalifikacji i problemów związanych z brakiem zajęć dla dzieci, dostępie do przedszkoli. Kobiety reprezentujące tą grupę wskazały, że największym ich problemem jest brak potrzebnych im kwalifikacji na rynku pracy i brak zajęć dla dzieci, utrudniony dostęp do przedszkoli. **Wyniki z konsultacji społecznych zostały uwzględnione w analizie SWOT oraz opisie do analizy SWOT. Na ich podstawie sformułowano problemy, cele, przedsięwzięcia i wskaźniki. W drodze konsultacji społecznych nie analizowano społeczności rybackiej, ponieważ nie występuje na tym obszarze ta gałąź gospodarki.**
Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii z określeniem grup docelowych, do których metody te są skierowane, podczas: monitorowania i oceny realizacji strategii, aktualizacji strategii, opracowania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru zawarte są w załączniku nr 2 dot. Monitorowania i ewaluacji LSR.

III. DIAGNOZA - OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI

Diagnoza obszaru stanowi podstawę przygotowania strategii jego rozwoju, jest warunkiem trafności opracowywanych na jej podstawie celów strategicznych. Analiza dotyczy problemów i potrzeb, jak również zasobów i potencjału obszaru LGD i społeczności go zamieszkującej. Diagnoza obejmuje wszystkie problemy i potrzeby występujące na obszarze wdrażania LSR istotne z punktu widzenia lokalnej społeczności, **natomiast szczególną uwagę zwraca się na te elementy, które mogą zostać objęte wsparciem w ramach poszczególnych, dostępnych funduszy europejskich. Diagnoza obszaru ma zatem szeroki charakter, natomiast w treści rozdziału wyszczególniono te elementy, które uznano za priorytetowe, a co za tym idzie były podstawą formułowania celów LSR.**
Diagnoza obszaru jest efektem kilkuetapowego opracowania, obejmującego m.in. zróżnicowane formy konsultacji społecznych (analiza danych zastanych, warsztaty, ankietyzacja, korekty w diagnozie na podstawie wyników ankietyzacji, kolejne warsztaty z przedstawicielami grup interesów itd.). Rozdział III nie opisuje poszczególnych kroków pracy nad diagnozą, ponieważ opis całego procesu tworzenia LSR, w tym działań mających na celu jak najszerszą konsultację społeczną, został zawarty w rozdziale II „Partycypacyjny charakter LSR". Poniższe zapisy są końcowym efektem opisanej tam pracy.

1. Położenie i uwarunkowania geograficzne.

Udział w tworzeniu Lokalnej Strategii Rozwoju zadeklarowały trzy gminy wiejskie: Duszniki, Kuślin i Miedzichowo oraz cztery gminy miejsko-wiejskie: Lwówek, Opalenica, Nowy Tomyśl i Pniewy. Dane dotyczące wielkości obszarowych poszczególnych gmin i ich oznaczenia statystyczne podano w rozdziale I.2. Z punktu widzenia podziału administracyjnego kraju obszar realizacji LSR, leży w zachodniej części województwa Wielkopolskiego (NUTS 2), w podregionie poznańskim (NUTS 3). Gminy Lwówek, Kuślin, Opalenica, Nowy Tomyśl i Miedzichowo należą do powiatu nowotomyskiego, natomiast gminy Duszniki i Pniewy leżą na terenie powiatu szamotulskiego bezpośrednio graniczącego z powiatem nowotomyskim. Odległość od najważniejszego ośrodka regionalnego Wielkopolski, Poznania, wynosi średnio 48 km. W odniesieniu do krain fizyczno-geograficznych obszar realizacji LSR znajduje się na Pojezierzu Poznańskim. Odnosząc położenie obszaru realizacji LSR do układu komunikacyjnego należy zwrócić uwagę na przebieg dróg (kolejowych i drogowych) o znaczeniu międzynarodowym. Wszystkie połączenia komunikacyjne o znaczeniu krajowym i międzynarodowym posiadają na obszarze realizacji LSR układ równoleżnikowy. Droga krajowa nr 2, przebiegająca przez północną (w gminach Duszniki, Pniewy i Lwówek) i zachodnią (w gminie Miedzichowo) część obszaru realizacji LSR, przez wiele ostatnich lat stanowiła najważniejsze połączenie drogowe z Niemcami i dalej z Europą Zachodnią. Od 2005r. główny ruch tranzytowy częściowo przeniósł się na autostradę A2, przebiegającą przez gminy Duszniki, Kuślin, Miedzichowo i Nowy Tomyśl. Komunikacja kolejowa również zorientowana jest w układzie równoleżnikowym. Trasa Poznań-Berlin przebiega przez Opalenicę i Nowy Tomyśl, zapewniając miastom szybkie połączenia z aglomeracją poznańską.

Do najważniejszych cech położenia obszaru realizacji LSR należy zaliczyć:

- Położenie w bliskiej odległości od Poznania;
- Dogodna lokalizacja w stosunku do przebiegu głównych szlaków komunikacyjnych kraju;
- Sąsiedztwo atrakcyjnych przyrodniczo obszarów Sierakowskiego Parku Krajobrazowego oraz Pszczewskiego Parku Krajobrazowego.

W układzie komunikacyjnym poprawiły się powierzchnie dróg, szczególnie łączących gminy z powiatami, które generują konieczność powstawania dróg pieszo-rowerowych. Cechy położenia obszaru umożliwiają rozwój ruchu turystycznego.

2. Ukształtowanie powierzchni

Obszar realizacji LSR obejmuje Wał Lwówecko – Rakoniewicki oraz z Równiny: Opalenicką i Nowotomyską. **Wał Lwówecko- Opalenicki** jest reliktem starszych zlodowaceń, ponieważ kryje w swoim wnętrzu struktury glacjotektoniczne, na których spoczywa morena denna fazy leszczyńskiej. Zaburzone są tylko utwory plejstoceńskie bez warstw mioceńskich. Na morenowej powierzchni występują miejscami ozy i kemy. Płaska zorientowana południkowo wysoczyzna wznosi się powyżej 100m n.p.m. Jest prawie bezjeziorna i porośnięta lasami. **Równina Opalenicka** to z kolei płaska niecka moreny dennej. Jej osią jest rzeczka Mogielnica, płynąca na południe i uchodząca na obszarze Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej w pobliżu działu wodnego między Wartą i Obrą. Równina jest w zasadzie bezjeziorna, ale na jej wschodnim krańcu ciągnie się rynna z jeziorami: Niepruszewskim i Strykowskim. Jeziora te nie leżą jednak na obszarze realizacji LSR, ale na terenach z nim sąsiadujących. Na północy leży rynna z jeziorami Zamorze, Pniewy, Konin.

Zasoby te umożliwiają wykorzystanie terenu do rozwoju ruchu turystycznego w tym punkty widokowe i trasy turystyczne.

3. Uwarunkowania przyrodnicze/środowiskowe

a) Klimat

Klimat na terenie LSR jest typowy dla Pojezierza Poznańskiego. Jego cechą szczególną jest wzajemne oddziaływanie powietrza morskiego i kontynentalnego, co powoduje dużą zmienność stanów pogody. Zaznacza się jednak przewaga klimatu morskiego. Niekorzystną cechą klimatu jest niski poziom opadów atmosferycznych, powodujący długotrwałe susze. Środkowa część Wielkopolski znajduje się w tzw. cieniu opadowym, co skutkuje niskimi wartościami opadów. Roczna suma opadów atmosferycznych (obliczona na podstawie wieloletnich obserwacji) wynosi 520 mm.

b) Gleby

Teren obszaru LGD posiada średnio urodzajne gleby. Przeważają gleby brunatne wytworzone ze żwirów, piasków i piasków zaglinionych a w najbliższych okolicach i na płd. od Lwówka - z glin zwałowych. W dolinie Czarnej Wody, występują czarne ziemie wytworzone z glin zwałowych oraz gleby hydrogeniczne, mułowo-bagienne. Niewielkie obszary gleb mułowo-bagiennych spotkać też można w dolinie Mogielnicy. Na opisywanym obszarze występują gleby klasy od II do VI z. Wskazane jest tu prowadzenie gospodarki sadowniczej, a w celu zapobiegania degradacji gleb wskazane jest wprowadzenie zadrzewień ochronnych. Tereny rolniczo nieprzydatne wskazane są pod zalesienia. Zachodnio-północną część obszaru LGD zajmują w dużej części lasy z czego 71% terenu gminy Miedzichowo. W okolicach Nowego Tomyśla dominują gleby murszowe, pochodzenia bagiennego.

c) **Bogactwa naturalne**

Podstawowym bogactwem naturalnym na obszarze realizacji LGD są walory przyrodnicze. Nawet w typowo rolniczym krajobrazie gminy Duszniki środowisko przyrodnicze cechuje się stosunkowo dużą bioróżnorodnością. Wśród pól uprawnych i łąk znajdują się zadrzewienia. Ptaki występują w środowiskach wodno-błotnych i leśnych. Istnieją trzy miejsca gniazdowania gatunków chronionych: jedno bociana czarnego i dwa żurawia w rejonie torfowisk Niewierza i Wilczyny oraz w zabagnionych fragmentach śródleśnych uroczysk. W lesie w zlewni Mogilnicy Wschodniej położony jest rezerwat leśny „Duszniczki" o powierzchni 0,77 ha, obejmujący chronione modrzewie (utworzony w 1958 r.). W gminie Kuślin najciekawszym przyrodniczo miejscem są obszary leśne między Kuślinem, a Wąsowem. Na uwagę zasługuje również park przy pałacu w Wąsowie – bardzo dobrze utrzymany i stanowiący przyrodnicze zaplecze pałacowego hotelu. Odrębną grupę zieleni wysokiej stanowią parki dworskie. W gminie Lwówek istnieje 5 parków. Ważną rolę w otwartym krajobrazie odgrywają zadrzewienia śródpolne, przydrożne, zieleń przywodna, sady i ogrody przydomowe. W okolicach Lwówka i na Wale Lwówecko-Rakoniewickim krajobraz wzbogacają sady m.in. wiśniowe. Miejsca charakteryzujące się szczególnie ciekawą florą i fauną objęte zostały ochroną przez uznanie za rezerwaty przyrody:

- „Rezerwat na Jeziorze Zgierzynieckim im. Bolesława Papiego"
- Rezerwat ptasi (pow. 71,43ha, utw. w 1974 r.), położony 5km na wschód od Lwówka, po płd. stronie drogi ze Zgierzynki do Brodów, na wys. ok. 93m n.p.m. Na płd. od jeziora położony jest mały kompleks leśny z rezerwatem "Wielki Las". Rezerwat stanowi ostoję lęgowych i przelotnych ptaków wodno-błotnych, wśród których wiele należy do gatunków rzadkich. Jezioro Zgierzynieckie jest trzecią pod względem liczebności w Wielkopolsce ostoją gęsi gęgawych (25 par).
- "Wielki Las"- Rezerwat leśny o powierzchni 3,00ha, utworzony w 1959 r., położony 5km na wschód od Lwówka, na płn. od szosy Lwówek-Opalenica, na wys. ok, 96m n.p.m. Znajduje się w płn. części dorzecza Mogilnicy,

pośrodku niewielkiego, odosobnionego kompleksu leśnego, którego drzewostan tworzą m.in. wiązy, jesiony, olsze, buki oraz dęby. Na terenie gminy Opalenica duży kompleks leśny znajduje się w zachodniej części gminy. Na uwagę zasługuje też kilka parków przydworskich, o łącznej powierzchni ok. 50 ha oraz jeden rezerwat przyrody w Urbanowie. W Kopankach znajduje się tzw. Batmanówka – „skansen nietoperzy" objęty programem Natura 2000. Na terenie gminy Miedzichowo występuje bogactwo różnych form ochrony przyrody.
Ciekawe tereny przyrodnicze stanowią doskonałą możliwość rozwoju agroturystyki tworzenia zakładów usługowych związanych z ruchem turystycznym, natomiast sady i ogrody warzywne to miejsce produkcji lokalnych produktów i ich przetwarzania.

d) Lesistość
Kompleksy leśne stanowią 29% powierzchni obszaru LGD, co jest wartością na poziomie średniej krajowej (28,3 %) oraz mniejszą od wojewódzkiej (31,7%). Lesistość na badanym obszarze scharakteryzowano w dwojaki sposób: jako odsetek lasów przypadających na poszczególne gminy oraz jako odsetek powierzchni lasów w odniesieniu do powierzchni gmin. Z całego obszaru LGD najwięcej lasów przypada gminom Miedzichowo (44%) i Nowy Tomyśl (18%). W pozostałych gminach udział lasów obszaru realizacji LGD jest mniejszy: Opalenica i Lwówek (po 10%), Pniewy (8%), Kuślin (6%) oraz Duszniki (3%). Wyraźnie więc widać proporcjonalną zależność między wielkością lasów, a wielkością gmin. Poniżej przedstawiono dane dotyczące lesistości obszaru gmin wchodzących w skład LGD.

Tabela 4. Lesistość gmin obszaru LGD

Jednostka terytorialna	Lesistość (2006 r.)	Lesistość (2013 r.)
Duszniki	6%	6,5%
Kuślin	19%	19%
Lwówek	19%	20,0%
Opalenica	24%	23,5%
Nowy Tomyśl	33%	32,2%
Pniewy	17%	15,7%
Miedzichowo	71%	69,7%
obszar realizacji LGD	**29%**	**29%**

Źródło: Opracowanie własne na podst. Bank Danych Regionalnych. GUS. Poznań. 2014.

Dane zawarte w tabeli potwierdzają fakt występowania największych kompleksów leśnych w gminie Miedzichowo i Nowy Tomyśl. Najniższy odsetek lasów charakteryzuje gminę Duszniki, podkreślając jej rolniczy charakter.
W niektórych gminach lesistość nieznacznie zmalała spowodowana prawidłową gospodarką leśnictw, które dokonały przetrzebienia drzew po wichurach i drzew chorych, a w niektórych gminach nieznacznie wzrosła lesistość , częściowe zalesianie przez rolników oraz uzupełnianie drzewostanu przez leśników. Na obszarze całego KOLD, lesistość pozostała na tym samym poziomie, co umożliwia dalszy systematyczny udział społeczeństwa w korzystaniu z zasobów leśnych (owoce, grzyby).

e) Zasoby wodne
Zasoby wodne powierzchniowe to przede wszystkim rzeki przepływające przez obszar LGD. Opisywane gminy należą do zlewni rzeki Obry. Najważniejszą rzeką jest Mogielnica. Swoje źródło bierze w okolicach Lwówka, w północno-zachodniej części obszaru realizacji LSR, dalej kieruje się na południe przepływając kolejno przez gminy: Duszniki – w okolicach wsi Niewierz, Kuślin – na zachód od wsi Michorzewo i Opalenica – na zachód od miasta. Obszar realizacji LSR pokrywają również jej dopływy: Mogielnica Górna, Mogielnica Wschodnia, Mogielnica Mała. Rozbudowaną i gęstą sieć rzeczną posiada rzeka Czarna Woda, przepływająca przez gminę Miedzichowo i do niej wpływa rzeczka Szarka z terenu Nowego Tomyśla. Duża gęstość sieci rzecznej jest wynikiem prowadzonych w II poł. XIXw. intensywnych prac melioracyjnych. Do najważniejszych zbiorników wodnych należy zaliczyć: intensywnie zarastające Jezioro Zgierzynieckie (ok. 50 ha), z unikalnym rezerwatem

ptaków wodno-błotnych, dalej Jezioro Konińskie o pow. 24 ha oraz dwa jeziora Linie o pow. 12 ha i 8 ha w gminie Lwówek oraz jeziora Pniewskie, Wielkie, Luboskie na terenie gminy Pniewy. Najwięcej jezior znajduje się na terenie gminy Miedzichowo, z czego dwa - Głębokie i Silna Duża - mają po 25 ha, Trzy Tonie 17,5 ha, a Pąchowskie 10 ha. Tutaj leżą jeszcze dwa małe jeziorka - Proboszczowskie o pow. 5 ha i Silna Mała o pow. 3 ha. Strefy wododziałowe przebiegają w znacznej części obszarami leśnymi i spełniają swoją retencyjną i ochronną funkcję. Na obszarze gminy Duszniki występują ponadto dwa małe płytkie jeziora: Wilczyńskie (8,5ha) oraz Niewierskie (3,5ha). Na terenie Opalenicy znajduje się kilka stawów przemysłowych na potrzeby cukrowni. W gminach obszaru realizacji LSR sieć wodociągowa jest dobrze rozwinięta i pokrywa w większości tereny gmin, za wyjątkiem gminy Miedzichowo, co spowodowane jest rozproszeniem gospodarstw na dużym terenie. Obecnie sieć wodociągowa na terenie LGD ma długość 1224,3 km. Gospodarka gmin w zakresie odprowadzania ścieków wygląda mniej korzystnie, jednak w ostatnich latach długość sieci kanalizacyjnych wydatnie wzrosła. Na całym obszarze realizacji LSR do końca 2007 r. wybudowano jedynie 43,6 km sieci, co pozwoliło odprowadzić ścieki od co piątego mieszkańca obszaru realizacji LSR. Obecnie (2014 r.) jest to już 358,3 km sieci kanalizacyjnych. Inwestycje w sieć kanalizacji sanitarnej są niezbędne zwłaszcza w gminach, które swój rozwój wiązać chcą z turystyką. Analiza dokumentów strategicznych gmin (Plan Rozwoju Lokalnego, Strategia Rozwoju) wskazują, iż wszystkie gminy planują przeprowadzenie licznych inwestycji w zakresie budowy kanalizacji sanitarnej (*dane dotyczące długości sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na podstawie danych pozyskanych z Urzędów Gmin*). Rozbudowa infrastruktury sanitarnej jest warunkiem zachowania czystości środowiska, które stanowi największy walor obszarów wiejskich. Jeśli gminy chcą być atrakcyjnym miejscem osiedlania się nowych mieszkańców, obszarem przyciągającym turystów, stwarzającym godne warunki życia, niezbędna jest ochrona walorów przyrody poprzez rozwój infrastruktury technicznej.

f) Gospodarowanie odpadami

Gminy leżące na terenie powiatu nowotomyskiego należą do spółki i odpady wywożone są na składowisko odpadów Mnichy w Gminie Międzychód , zaś gminy Pniewy i Duszniki korzystają z własnych składowisk. Na terenie LSR wszędzie prowadzona jest też selektywna zbiórka odpadów (szkło, tworzywa sztuczne, makulatura) systemem workowym w domach. Pozytywne dokonania władz gminnych w zakresie gospodarowania odpadami stały się efektywniejsze, poprzez współdziałania w zakresie składowania odpadów. Na terenie LSR 17 zakładów posiada koncesję do prowadzenia zbiórki odpadów komunalnych. (*na podstawie danych pozyskanych z Urzędów Gmin*). *W ostatnich latach uregulowana została gospodarka odpadami, wszystkie gminy wprowadziły uchwały o zbiórce odpadów, co umożliwia stwarzanie nowych warunków do sciągania turystów i zagospodarowania terenów turystycznie. Spójność przyrodnicza obszaru LGD zauważana jest przede wszystkim w:*

- *ukształtowaniu powierzchni , formach terenu i klimacie;*
- *udziale powierzchni użytków rolnych oraz zalesień w powierzchni ogólnej gmin*
- *faunie i florze występującej w lasach*

4. Uwarunkowania kulturowe i historyczne

Uwarunkowania kulturowe tworzone są przez ogół dziedzictwa dóbr kultury materialnej i duchowej. W zakresie kultury materialnej rozpatrywane będą przede wszystkim zabytki: stanowiska archeologiczne, budownictwo sakralne, pomniki, muzea, izby pamięci. Dobrami kultury duchowej będą specyficzne dla obszaru realizacji LSR zwyczaje, tradycje, lokalne święta, uroczystości. W średniowieczu jednym ze sposobów uzyskiwania wolnej przestrzeni było wypalanie lasów, stąd wiele polskich miasta posiada nazwy związane z wyrębem, karczowaniem i wypalaniem lasów. Duszniki z kolei to obszar, który w średniowieczu pokrywały mokradła gęsto porośnięte lasami. W odpowiedzi na akcję germanizacyjną w całej Wielkopolsce rozbudził się duch narodowy i patriotyczny. Mieszkańcy obszaru czynnie uczestniczyli w Powstaniu Styczniowym, a szczególnie w Powstaniu Wielkopolskim 1918/19. Okolice miast rozwijały się również dynamicznie dzięki kolonizacji olenderskiej, której początki na ziemiach polskich sięgają końca XVI w. i to wpływ tego osadnictwa na rozwój handlu i usług stał się przyczynkiem do rozwoju tych dziedzin w oparciu o znane targi w okolicznych miastach. Osadnictwo na tym terenie było bardzo utrudnione, ze względu na rozległe obszary leśne, bagienne i rozlewiskowe. Osadnictwo olenderskie było ruchem kolonizacyjnym, który na terenie Wielkopolski trwał przez wieki XVII i XVIII, aż do rozbiorów Polski. Całości krajobrazu dopełniają charakterystyczne dla tego terenu uprawy chmielu i wikliny. W dwudziestoleciu międzywojennym rozwijało się głównie rolnictwo oraz rzemiosło. Przez cały czas tereny te miały zdecydowanie polskie oblicze, działało tu też wiele organizacji o charakterze narodowym. Istotny wpływ na rozwój terenu miało jego położenie na szlaku handlowym z Poznania do Frankfurtu. Ciekawa historia i rozwój opisywanego regionu pozostawiły po sobie liczne zabytki i atrakcje podnoszące walory turystyczne realizacji LSR. Do najciekawszych miejsc należą zespoły pałacowo-parkowe i kościoły usytuowane we głownie w gminach Kuślin, Opalenica, Lwówek, Duszniki, Pniewy. W oparciu o liczne walory dziedzictwa kulturowego i

przyrodniczego funkcjonują na terenie LGD KOLD szlaki turystyczne: szlak wiklinowy z koszem Guinnessa, szlak Emilii Sczanieckiej, szlak Powstania Wielkopolskiego, szlak bajkowy, szlak partnerstwa, szlak KOLD-owski, zespół szlaków turystycznych Miedzichowo *(na podstawie danych pozyskanych z Urzędów Gmin oraz opracowań własnych). Uwarunkowania historyczne i kulturowe pociągają za sobą dalsza możliwość zachowania dziedzictwa kulturowego w tym tworzenia wiosek tematycznych, tworzenia izb tradycji czy szlaków turystycznych i organizowania wspólnych imprez i spotkań społeczności lokalnej.*

5. Ocena społeczno-gospodarcza

Charakterystyka ludności zamieszkującej obszar realizacji LSR została rozpatrzona w kontekście analizy kapitału ludzkiego i kapitału społecznego. Kapitał ludzki został w niniejszej analizie oceniony pod względem struktury wieku oraz wykształcenia ludności. Szczególnie istotne jest wykształcenie, gdyż to właśnie kwalifikacje świadczą o umiejętności przystosowania się do potencjalnych możliwości na rynku pracy. Ponadto w ocenie kapitału ludzkiego opisano obciążenie demograficzne na badanym obszarze, aktywność zawodową ludności oraz stopę bezrobocia. Zbadano również najważniejsze sektory aktywności gospodarczej ludności obszaru realizacji LSR. W analizie kapitału społecznego opisano opiekę zdrowotną oraz społeczną, bezpieczeństwo publiczne, edukację, sport i rekreację oraz kulturę i organizację pozarządowe.

a) Liczba ludności

Liczba ludności obszaru realizacji LSR wyniosła w 2013 r. **81858 mieszkańców** (zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. (Dz. U. Nr 203, poz. 1966) o dochodach jednostek samorządu terytorialnego). W porównaniu z rokiem 2006 (78837 osób) zanotowano **wzrost liczby ludności o 3,83%.** W skład obszaru wchodzą trzy gminy wiejskie i cztery gminy miejsko-wiejskie. **Ludność wiejska** w 2006 r. stanowiła 56% ogólnej liczby ludności, pozostały odsetek mieszkał na obszarze czterech miast obszaru realizacji LSR: Opalenicy, Lwówka, Nowego Tomyśla i Pniew. Obecny odsetek ludności wiejskiej (2013 r.) to 56,38%, a więc nieznacznie wzrósł spowodowany osiedlaniem się większej liczby ludności z miast na terenach wiejskich. Ludność wykazuje przede wszystkim koncentrację w gminach miejsko-wiejskich. Analiza gęstości zaludnienia potwierdza fakt, iż obszar realizacji LSR jest typowo rolniczy. Jedynie Nowy Tomyśl i Opalenica charakteryzują się dużą gęstością zaludnienia, co w dużej mierze wynika z ich niewielkiego obszaru, natomiast gmina Miedzichowo ma bardzo małe zaludnienie przy największym obszarze. **Średnia gęstość zaludnienia na obszarze realizacji LSR** wynosi 71,10 osób na 1 km^2 i jest prawie o połowę niższa niż średnia gęstość zaludnienia w województwie Wielkopolskim (116 osób/1 km^2)- *GUS 2013.*

Ze zmian demograficznych wynika konieczność zwiększenia infrastruktury społeczno- rekreacyjnej na terenach wiejskich oraz potrzeba większej liczby zakładów usługowych na tych terenach.

b) Struktura wieku ludności

Przed opisem struktury ludności pod kątem wieku produkcyjnego, co zawarto w analizie, rozdział powinien zawierać również ogólne dane dot. struktury ludności wg wieku i płci

Tabela nr 5 Struktura ludności wg wieku i płci

Gmina	*wiek*	*mężczyźni*	*kobiety*	*ogółem*
Lwówek	*0-15*	*937*	*933*	*1870*
	16-34	*1381*	*1273*	*2654*
	35-64	*1841*	*1824*	*3665*
	powyżej 65	*454*	*694*	*1148*
Miedzichowo	*0-15*	*333*	*310*	*643*
	16-34	*554*	*552*	*1106*
	35-64	*774*	*737*	*1511*
	powyżej 65	*160*	*264*	*424*
	0-15	*2421*	*2293*	*4714*

Nowy Tomyśl	*16-34*	*3838*	*3719*	*7557*
	35-64	*5150*	*5343*	*10493*
	powyżej 65	*1101*	*1841*	*2942*
Duszniki	*0-15*	*880*	*764*	*1644*
	16-34	*1322*	*1206*	*2528*
	35-64	*1765*	*1734*	*3499*
	powyżej 65	*368*	*585*	*953*
Pniewy	*0-15*	*1197*	*1146*	*2343*
	16-34	*1846*	*1864*	*3710*
	35-64	*2508*	*2580*	*5088*
	powyżej 65	*510*	*853*	*1363*
Kuślin	*0-15*	*578*	*551*	*1129*
	16-34	*899*	*830*	*1729*
	35-64	*1097*	*1015*	*2112*
	powyżej 65	*242*	*398*	*640*
Opalenica	*0-15*	*1525*	*1433*	*2958*
	16-34	*2429*	*2359*	*4787*
	35-64	*3227*	*3285*	*6512*
	powyżej 65	*766*	*1181*	*1947*

Źródło GUS 2014

Struktura wieku ludności rozpatrzona została także pod kątem wieku produkcyjnego, w ujęciu gminnym oraz w odniesieniu do całego obszaru LSR. Dokonano także porównania z danymi dla województwa Wielkopolskiego. Strukturę wieku ludności na obszarze realizacji LSR wg podziału na przedprodukcyjną, produkcyjną i poprodukcyjną (oraz dynamikę zmian w tej strukturze w latach 2010-2013) przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach na obszarze realizacji LSR i w Wielkopolsce w latach 2010-2013.

Gmina	**Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym**		
	2010 r.	**2012 r.**	**2013 r.**
Duszniki	54,8	54,9	54,9
Kuślin	58,4	59,2	61,1
Pniewy	51,3	53,2	54,4
Opalenica	53,0	55,8	56,5

Nowy Tomyśl	52,8	55,0	56,5
Miedzichowo	51,8	53,0	53,0
Lwówek	59,7	61,6	61,3
Obszar LGD	**54,54**	**56,10**	**56,81**
Wielkopolska	***ok 83,5***	***83,82***	***83,26***

Źródło Dane z PUP 2014

Struktura wieku ludności na obszarze realizacji LSR jest bardzo zbliżona do struktury w województwie Wielkopolskim. Gminy realizujące LSR wykazują się wyższym o kilka punktów procentowych odsetkiem ludności wieku przedprodukcyjnym, co tworzy perspektywiczną strukturę wiekową ludności. Wysoki udział ludzi młodych w ludności ogółem zapewnia zrównoważoną proporcję między liczbą ludności czynnej zawodowo (będącej pochodną liczby ludności w wieku produkcyjnym), a liczbą ludności korzystającą ze świadczeń społecznych lub będącą na utrzymaniu czynnych zawodowo.

Ze struktury wieku i płci wynika, że należy w dużym stopniu kierować ofertę działań do osób starszych i młodzieży ~~oraz kobiet.~~ Duży odsetek ludności wieku produkcyjnego wymaga stworzenia warunków do zapewnienia wypoczynku po pracy.

c) Poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia

Poziom zatrudnienia najpełniej charakteryzowany jest przez współczynnik aktywności zawodowej oraz wskaźnik zatrudnienia. Pierwszy z wymienionych mierników stanowi liczbę osób aktywnych zawodowo odniesioną do ogólnej liczby ludności powyżej 15 roku życia i określany jest procentowo, co dla terenu objętego LSR wynosi 57%. Natomiast wskaźnik zatrudnienia to liczba osób pracujących odniesiona do ogólnej liczby mieszkańców powyżej 15 roku życia i waha się w granicach 45%.

W odniesieniu do wartości charakteryzujących województwo Wielkopolskie współczynnik aktywności zawodowej był na obszarze realizacji LSR jedynie o jeden punkt procentowy wyższy niż w województwie, natomiast wskaźnik zatrudnienia – wyższy o dwa punkty procentowe. **Stopa bezrobocia** w gminach mocno spadła. W latach 2000-2006 o ok. 10%, a w latach 2007-2013 o dalsze 2,05% i obecnie **wynosi 3,15%** (2006 r.: 5,2%.) przy 6,6 % średniej wojewódzkiej. **Średni dochód podatkowy** gminy na 1 mieszkańca na obszarze LSR wynosi 1233,47zł w roku 2013 w stosunku do 1231,41 zł w województwie.
Mieszkańcy obszaru wypowiedzieli się również w kwestii grup defaworyzowanych (w odniesieniu do rynku pracy) w ankiecie, jaka była elementem prac nad diagnozą obszaru (ankieta opisana w rozdziale II). Jako główne grupy defaworyzowane na obszarze KOLD, respondenci uznali (wyniki informują o tym w jakim procencie oraz w jakiej liczbie ankiet zaznaczono daną grupę społeczną jako defaworyzowaną):

Młodzież wchodząca na rynek pracy (do 25 roku życia) 78% (114)
Osoby starsze (50+) 38% (56)
Długotrwale bezrobotni (powyżej pół roku) 31% (45)
Inne, w tym posiadający zbyt niskie kwalifikacje 5% (8)

Biorąc pod uwagę powyższe dane (statystyczne oraz z ankietyzacji) **za grupy defaworyzowane na terenie KOLD, wobec których LGD powinna zaproponować w ramach realizacji LSR sposoby przeciwdziałania wykluczeniom z rynku pracy uznano przede wszystkim osoby w wieku 50+ oraz młodzież w wieku przedprodukcyjnym** - zarówno na podstawie ankietyzacji jak i danych statystycznych, jako średnia wypadkowa. Jako sposoby przeciwdziałania wykluczeniom, oferowane na rzecz grup defaworyzowanych w ramach realizacji LSR, LGD oferuje:
- **konkretne działania dedykowane grupom defaworyzowanym**, określone na poziomie celów i przedsięwzięć LSR, w tym m.in.: szkolenia i inne działania wspierające rozwój ekonomii społecznej, zajęcia kulturalne, warsztaty rękodzielnicze i inne formy aktywizujące i integrujące , organizacja szkoleń dot. m.in. animatorów sportu, pierwszej pomocy, kulinariów, turystyki... (pełny opis celów i przedsięwzięć zawarty został w rozdziale V LSR „Cele i wskaźniki").
- **preferencje w kryteriach wyboru operacji**, polegające na przyznaniu dodatkowych punktów wnioskodawcom, należącym do grup defaworyzowanych (o kryteriach oceny i omawianych preferencjach czytaj w rozdziale VI LSR, w pkt. 4. „Formułowanie kryteriów wyboru").

d) Liczba podmiotów gospodarczych

Na obszarze realizacji LSR liczba podmiotów gospodarczych wynosiła w 2006 r. 6469. Większość podmiotów zarejestrowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, co niewątpliwie jest skorelowane z liczbą ludności oraz z wielkością gminy. Obecnie wynosi ok. 7230 – *dane z Gmin).*
Struktura gospodarki wg sektorów obszaru realizacji LSR wykazuje największą liczbę podmiotów w sektorze usług. Przewaga podmiotów usługowych nie jest jednak tak duża jak w województwie Wielkopolskim, gdzie udział podmiotów sektora usług w ogólnej liczbie podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON jest o 14% wyższy niż w opisywanych gminach. Na obszarze realizacji LSR zaznacza się natomiast przewaga podmiotów działających w sektorze budownictwa oraz rolnictwa. Należy również pamiętać o fakcie, iż do sektora „rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo" nie zalicza się indywidualnych gospodarstw rolnych, które stanowią ponad 90% wszystkich gospodarstw rolnych.

Tabela 7. Struktura podmiotów gospodarczych obszaru realizacji LSR wg sektorów

Obszar/rok	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe
LGD 2006	5,6 %	34,2 %	53,3 %	4,5 %
2013	5,4 %	33,57%	55,3%	5,73%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Regionalnych. GUS. Poznań. 2006. Narodowy spis powszechny 2013
Zauważamy zmniejszenie liczby podmiotów z zakresu rolnictwa, natomiast zdecydowanie wzrosła liczba usług zarówno rynkowych jak i nierynkowych.

e) Informacje o branżach mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru

Niewątpliwie branżą mającą kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru jest **rolnictwo**, które dla większości mieszkańców stanowi podstawowe lub uzupełniające źródło dochodów. Sektor rolniczy będzie oddziaływał zarówno na sektor przemysłowy jak i na usługi rynkowe. Tabela 8

	Duszniki	*Kuślin*	*Opalenica*	*Lwówek*	*Miedzichowo*	*Pniewy*	*Nowy Tomyśl*
Powierzchnia użytków rolnych	*13371*	*8111*	*9820*	*13456*	*4831*	*11493*	*10233*
gospodarstwa z uprawą wg. rodzaju powierzchni zasiewu (ogółem)	*855*	*547*	*787*	*781*	*499*	*447*	*924*
powierzchnia zasiewów wg rodzaju gospodarstwa ogółem	*1217574*	*618207*	*801514*	*738372*	*223004*	*786879*	*481202*
użytkowanie gruntów	*781*	*539*	*727*	*624*	*510*	*390*	*1323*

Źródło: powszechne spisy rolne

Duże znaczenie dla rozwoju opisywanego obszaru mają **szlaki komunikacyjne** przecinające gminy w linii wschód-zachód. Przez gminę Opalenica przebiega linia kolejowa Warszawa-Berlin. Przez gminy Duszniki, Kuślin, Nowy Tomyśl i Miedzichowo przebiega autostrada A2, natomiast przez gminy Duszniki, Pniewy, Lwówek i Miedzichowo droga krajowa nr 92 i nr 2. Istotną funkcję na obszarze LSR będą miały lokalne **ośrodki miejskie** - Nowy Tomyśl, Pniewy, Opalenica i Lwówek. W rozwoju lokalnych ośrodków miejskich upatrywana jest obecnie szansa dla pozostających w stagnacji gospodarczej obszarów wiejskich. Sektor rolniczy ulega od początku lat 90-tych przekształceniom. To właśnie małe miasta mają na obszarach wiejskich największą siłę oddziaływania oraz

możliwości kreowania rozwoju na otaczających terenach, tak ze względów na siłę gospodarki (lokalne przetwórstwo, handel, działalność usługową) jak i ze względu na działalność władz lokalnych. Od tych ostatnich szczególnie zależeć będzie rozwój obszarów wiejskich, gdyż to samorząd terytorialny posiada instrumenty prawne i organizacyjne do zapewnienia terytorium właściwego kierunku rozwoju.

f) Organizacje pozarządowe działające na obszarze LSR

Cenną inicjatywą lokalną jest działalność organizacji i zespołów związanych z inicjatywami kulturalnymi, imprezami i sportem. Wszystkie zespoły śpiewacze, chóry, kluby i stowarzyszenia sportowe są autentycznym potencjałem społecznym obszaru realizacji LSR i cenną inicjatywą obywatelską niezbędną do realizacji projektów w ramach inicjatywy LEADER (RLKS). Ich szczególny walor polega na oddolnych inicjatywach mieszkańców, odczuwających potrzebę działania na rzecz społeczności lokalnej.

Do głównych organizacji pozarządowych działających na obszarze LSR należą:

Nowotomyskie Towarzystwo Kulturalne, Stowarzyszenie Współpracy Gminy Lwówek z Zagranicą, Towarzystwo Miłośników Ziemi Dusznickiej, Bractwa Kurkowe w Pniewach, Grzebienisku i Opalenicy, Stowarzyszenia związane z osobami Niepełnosprawnymi w Opalenicy, Lwówku, Pniewach, Nowym Tomyślu, Nowotomyska Izba Gospodarcza, Automobilklub Wielkopolski, Stowarzyszenie Plecionkarzy i Wikliniarzy Polskich, Polski Związek Producentów Szparaga, Oddziały Caritas, Oddziały PTTK w Dusznikach i Nowym Tomyślu, Chór Halka Duszniki, kluby sportowe w tym piłkarskie, podnoszenia ciężarów i konne, Koła Gospodyń Wiejskich, lokalne stowarzyszenia działające na terenach wsi i miast, Uczniowskie Kluby Sportowe

W ostatnich latach zwiększyła się diametralnie liczba organizacji pozarządowych, szczególnie na wsiach z celem rozwoju swojego regionu lokalnego. Najwięcej aktywnych organizacji pozarządowych znajduje się w gminie Lwówek oraz Pniewach i Nowym Tomyślu. Stowarzyszenia pozyskują środki na działalność warsztatową wśród mieszkańców oraz na spotkania integracyjne-okolicznościowe (dane. z gmin)

g) Wnioski

Kapitał ludzki jest słabo sterowalnym czynnikiem rozwoju, stąd też na obszarze LSR nie stanowi waloru, który może bezpośrednio zdecydować o kierunku jego rozwoju. Może jednak mieć pośredni wpływ na długofalowe zamierzenia Lokalnej Grupy Działania. Do podstawowych cech demograficznych mogących mieć pozytywny wpływ na rozwój obszaru realizacji LSR zaliczyć można

- wzrost liczby ludności (dodatni przyrost naturalny i rzeczywisty);
- wysoka liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców;
- niski odsetek bezrobotnych w porównaniu z województwem Wielkopolskim.

6. Specyfika obszaru

Obszar KOLD to obszar spójny pod względem granic administracyjnych. Tworzą go sąsiadujące ze sobą gminy (patrz: mapa). Wyróżnia go przede wszystkim rolniczy charakter, tradycje kulturowe i historyczne. Mieszkańcy obszaru zaangażowani są w prace w organizacjach pozarządowych. Brak tutaj dużych zakładów przemysłowych, co ma dodatni wpływ na ekologiczną żywność produkowaną na tym terenie (zboża, warzywa, owoce). Na terenie istnieją obszary objęte Naturą 2000 oraz duża liczba małych zakładów usługowych. Na terenie KOLD aktywnie funkcjonują kluby i organizacje sportowo-turystyczne, a ich baza dostosowywana jest do możliwości i aktywności mieszkańców i wykorzystywana dla wypoczynku sobotnio-niedzielnego. Cały teren LGD jest historycznie związany z ruchami narodowo-wyzwoleńczymi, szczególnie z Powstaniem Wielkopolskim.

Dla wzrostu poziomu i jakości życia należy wykorzystać:

- istnienie i funkcjonowanie wielu odnowionych świetlic wiejskich we wsiach obszaru,
- istnienie i funkcjonowanie dużej liczby małych i średnich przedsiębiorstw szczególnie usługowych w tym usług rzemieślniczych (także zanikających) oraz gospodarstw agroturystycznych
- tradycje historyczne wraz z istnieniem zabytków historyczno-kulturowych (możliwość tras turystycznych)
- walory krajobrazowo- turystyczne (wiele lasów, parków i pałaców, obszary Natura 2000)
- rolniczy charakter
- duży udział i tradycje małego przetwórstwa
- „ modę" w rejonie oddziaływania na nisko przetworzoną „zdrową" żywność,
- tradycje przedsiębiorczości,
- tradycje upraw chmielu i wikliny
- możliwości i zasoby lokalowe do kształcenia ustawicznego
- tereny umożliwiające wypoczynek w miejscu zamieszkania
- aktywność społeczną mieszkańców

Specyfikę tę chcemy wykorzystać przy realizacji celów i przedsięwzięć, które z niej wynikają. Obejmują one: rozwój usług w tym drobnej wytwórczości, szczególnie z zakresu wikliny i usług z tym związanych, rozwój ogrodnictwa i usług okołoogrodniczych, integrację społeczności lokalnej poprzez wykorzystanie jej potencjału (organizacje pozarządowe, zespoły artystyczne, sportowe), szczególnie dla wypoczynku sobotnio-niedzielnego. Przy realizacji projektów współpracy, planujemy współpracę z sąsiednimi LGD na polu zwyczajów lokalnych i na polu turystyki z LGD sąsiednich województw oraz na polu turystycznym wśród dzieci i młodzieży i seniorami z LGD zagranicznymi. Poprzez animowanie społeczności lokalnej, chcemy przygotować liderów, szczególnie na wsiach zarówno w aspekcie organizacji imprez kulturalno-turystycznych jak i w celu wykorzystania zasobów infrastruktury wiejskiej czy też rozszerzania działalności organizacji pozarządowych. Dogodne położenie komunikacyjne wykorzystać należy do rozwoju usług, szczególnie związanych ze zbytem produktów rolno-ogrodniczych.

a) Spójność przyrodnicza obszaru:

Na specyfikę przyrodniczą obszaru składają się przede wszystkim: krajobraz typowo rolniczy (w tym uprawy sadownicze), wysoka lesistość, bogactwo flory i fauny leśnej, duża ilość pomników przyrody, czyste powietrze, zbiorniki wodne. Wszystkie wymienione wyżej czynniki występują na terenie każdej gminy wchodzącej w skład LGD – KOLD . Obszar jest przez to jednolity przyrodniczo, co pozwala na wprowadzanie podobnych rozwiązań i pomysłów. Przykłady dobrych praktyk stosowanych u jednego z partnerów LGD będzie można bez większych problemów przenieść na grunt innego. Dodatkowo istnieje duża szansa, by mało zdegradowane przez człowieka środowisko naturalne na tym terenie stało się czynnikiem warunkującym rozwój tego obszaru. Rozwiązania przyjazne przyrodzie ekologia mogą okazać się tym, na co warto postawić, myśląc o rozwoju.

b) Spójność historyczna i kulturowa obszaru:

Na specyfikę historyczną i kulturową obszaru składają się przede wszystkim:

- Wspólne korzenie i podobne doświadczenia historyczne
- Dominacja osadnictwa rolniczego
- Występowanie obiektów o dużej wartości historycznej i kulturowej
- Duża ilość zabytków sakralnych
- Działalność OSP i kół gospodyń wiejskich
- Tradycje, w tym organizacja dożynek
- Działalność zespołów amatorskich odnoszących się do kultury i lokalnej tradycji

Wspólne tradycje kulturowe i historyczne wzmacniają zintegrowany charakter działań LGD – Stowarzyszenie KOLD. Mieszkańcy obszaru kultywują lokalne obrzędy, są wewnętrznie zintegrowani (wspólne święta, imprezy itp.). Gminy zdają sobie sprawę ze wspólnych korzeni, na ich terenach obchodzi się podobne święta, zbliżona jest ilość obiektów sakralnych – wszystko to świadczy o spójności historycznej i kulturowej obszaru.

c) Spójność gospodarcza regionu:

Najistotniejszymi wskaźnikami spójności gospodarczej obszaru LGD są:

- Dostępność regionu dla mieszkańców dużych aglomeracji: Zielonogórskiej, Berlińskiej, Poznańskiej, Pilskiej, Leszczyńskiej
- Szanse na rozwój infrastruktury drogowej
- Tereny do agroturystyki, zdrowego wypoczynku, produkcji zdrowej żywności
- Migracja młodych i wykształconych ludzi do dużych miast lub za granicę
- Brak odpowiedniej bazy do uprawiania turystyki
- Słaba trójsektorowa współpraca lokalnych środowisk – niedostateczna liczba oddolnych inicjatyw (jest chęć do działania, ale brakuje informacji)

Wszyscy partnerzy LGD – KOLD mają podobny potencjał ekonomiczny, jakość życia mieszkańców oscyluje wokół tego samego poziomu. Również problemy, które występują na tym obszarze są podobne – dlatego partnerstwo jest bardzo dobrym sposobem na ich rozwiązanie. Gminy zdają sobie sprawę, że razem (wzajemnie się wspierając i doradzając sobie) mogą zdziałać dużo więcej niż pojedynczo. Również sektory, które mają szanse w przyszłości rozwinąć się są dla każdego z partnerów podobne. Jest to przede wszystkim turystyka z agroturystyką wykorzystującą walory przyrodnicze, geograficzne i kulturowe tego regionu. Zjawiska charakterystyczne dla obszaru objętego niniejszą LSR są doskonałą szansą na jego rozwój, dlatego zostały one uwzględnione w obszarach priorytetowych. Działania, które mają zmierzać do realizacji celów priorytetowych i szczegółowych pozostają w ścisłej korelacji ze specyfiką obszaru. Tereny przyrody, piękne lasy i zbiorniki wodne są podstawą do rozwoju turystyki. Duża ilość zabytków i obiektów sakralnych wyróżnia obszar historycznie. Również postawienie na ekologię ma swój sens, gdyż obszar LGD wyróżnia wiele, obszarów chronionych, lasów, rzek i stawów - można je wykorzystać właśnie dla rozwoju tego obszaru.

Także stawiając na młodych ludzi i wpisując ich do obszarów priorytetowych, twórcy strategii nie uczynili tego

przypadkiem. Analiza specyfiki obszaru pokazała, bowiem, że w rozwoju tej grupy społecznej będzie można wykorzystać wiele zjawisk występujących na tym terenie, chociażby chęć do pracy i włączenia się mieszkańców w działania na rzecz rozwoju swojego regionu, co nie zawsze jest proste i łatwe. Również rozwój małych rodzinnych firm nastawionych na lokalne produkty, które są charakterystyczne dla tego obszaru, doskonale wpisuje się w działania na rzecz tego obszaru priorytetowego.
Wszystko to wyróżnia obszar partnerstwa i sprawia, że przed tym regionem rysują się duże szanse rozwoju, o ile prowadzona będzie mądra polityka oparta na zasadach równości, partnerstwa i kompleksowej wymiany informacji.

7. Wizja rozwoju obszaru i rodzaj strategii

a) wizja rozwoju obszaru

Na podstawie wyników analizy obszaru, dokonanej metodą analizy zastanych danych źródłowych, ankietyzacji mieszkańców, a także w drodze warsztatów z udziałem przedstawicieli mieszkańców obszaru LGD i sektorów tworzących partnerstwo (metody pracy opisano w rozdziale II „Partycypacyjny charakter LSR") dokonano określenia **wizji rozwoju obszaru**, która w wyniku warsztatowych dyskusji przybrała formę poniższego zapisu:
KOLD- terenem przedsiębiorczości mieszkańców, zasobów przyrody oraz turystycznego wykorzystania.

b) rodzaj strategii

W celu realizacji tak określonej wizji **Lokalna Grupa Działania KOLD planuje realizować LSR opartą na Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020**, Priorytet 6 „Promowanie włączania społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich".

IV. ANALIZA SWOT

Na podstawie wyników analizy obszaru (pochodzących z analizy danych zastanych, ankietyzacji i warsztatów) sporządzono dla obszaru LGD analizę SWOT określającą **mocne i słabe strony obszaru** (jego cechy wewnętrzne, zależne od mieszkańców/LGD) oraz **szanse i zagrożenia jego otoczenia** (cechy zewnętrzne, na które mieszkańcy/LGD nie mają wpływu, ale które mają związek lub mogą mieć w przyszłości znaczenie dla sytuacji w jakiej znajduje się obszar LGD).
W analizę SWOT została bezpośrednio zaangażowana lokalna społeczność. Sporządzono ją w sposób trójstopniowy (opisany poniżej oraz w rozdziale II), a w procesie tym brali udział przedstawiciele wszystkich trzech sektorów, na których oparte jest działanie LGD (sektora społecznego, publicznego i gospodarczego).
Analiza SWOT została określona w następujących etapach:
- **etap I**: próbne określenie składników analizy SWOT na warsztatach roboczych, w tym weryfikacja dotychczasowej analizy SWOT uwzględnionej w LSR na lata 2007-2013, aktualizacja jej składników w oparciu o dane analizy obszaru dokonanej na podstawie danych zastanych, dyskusja z uczestnikami warsztatów. Na tym etapie sporządzono cztery odrębne analizy odpowiadające wstępnie określonym priorytetowym obszarom działania LGD, które są kontynuacją dotychczasowych działań. Są to: **Innowacje; Jakość życia; Produkty lokalne i Wykorzystanie zasobów naturalnych**.
- **etap II**: ankietyzacja społeczna przeprowadzona na terenie LGD – Stowarzyszenie KOLD, w ramach której jednym z elementów była weryfikacji próbnej analizy SWOT (z etapu I) przez mieszkańców obszaru, co dało możliwość przypisania sił poszczególnym składnikom analizy. Ponownie, mieszkańcy wypowiedzieli się w ankiecie co do silnych i słabych stron obszaru w podziale na cztery obszary działania wymienione powyżej w etapie I;
- **etap III**: wykorzystanie danych wynikowych z ankietyzacji (z etapu II) oraz dodatkowa dyskusja nad tymi wynikami podczas dwóch warsztatów roboczych dedykowanych odpowiednio JST (warsztat 1) i organizacjom pozarządowym i przedsiębiorcom (warsztat 2) oraz uporządkowanie wyników w formie ostatecznej analizy SWOT. Na tym etapie określono najważniejsze składniki analiz i sporządzono z nich jedną analizę dla całego obszaru LGD.

Realizacja ww. etapów na drodze do ostatecznej formy analizy SWOT dała pewność co do uwzględnienia w tej analizie rekomendacji, uwag i opinii lokalnej społeczności i lokalnych aktorów. Dokładny przebieg prac opisany został w rozdziale II LSR „Partycypacyjny charakter LSR". Opisane w rozdziale III LSR „Diagnoza – Opis obszaru i ludności" elementy, które w szczególny sposób charakteryzują obszar realizacji LSR, a także wyniki konsultacji społecznych opisanych powyżej, stały się podstawą sporządzenia analizy SWOT przedstawionej w poniższej tabeli.
Realizacja ww. etapów na drodze do ostatecznej formy analizy SWOT dała pewność co do uwzględnienia w tej analizie rekomendacji, uwag i opinii lokalnej społeczności. Dokładny przebieg prac opisany został w rozdziale II LSR „Partycypacyjny charakter LSR". Opisane w rozdziale III LSR „Diagnoza – Opis obszaru i ludności" elementy, które w szczególny sposób charakteryzują obszar realizacji LSR, a także wyniki konsultacji społecznych

opisanych powyżej, stały się podstawą sporządzenia analizy SWOT przedstawionej w poniższej tabeli. **Mając na względzie umiejscowienie RLKS w celu dotyczącym walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym w analizie SWOT odniesiono się również do tej kwestii.**

Tabela 9. Analiza SWOT dla obszaru LGD – Stowarzyszenie KOLD.

MOCNE STRONY (S)	Odniesienie do diagnozy	**SŁABE STRONY (W)**	Odniesienie do diagnozy
1. Wysoki poziom produkcji rolnej; Zdrowe rolnictwo, (ograniczona liczba gosp. przemysłowych)	19	1. Słaba infr. komunikacji lokalnej (niska jakość dróg, mała gęstość dróg lokalnych, połączenia kolejowe jedynie w Opalenicy i N. Tomyślu)	*12*
2. Możliwość wykorzystania lokalnych źródeł energetycznych (gaz, biomasa, wiatr)	13	2. Brak następców i pracowników w zawodach rzemieślniczych	20
3. Duży potencjał rzemiosła i usług.	19	3. Brak małych przetwórni i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego	19
4. Prężne podmioty gospodarcze, inwestorzy i firmy integrujące lokalną gospodarkę	19	4. Niewielka liczba grup producenckich	19
5. Doświadczenie gmin i NGO's w realizacji projektów UE	20	5. Słaby rozwój spółdzielni socjalnych ogranicza możliwość zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy	18,19
6. Produkcja art. budowlanych i zaopatrzenia ogrodniczego - przetwórstwo drewna, tartaki, meble, wiklina	19	6. Niewystarczająca informacja i promocja imprez i inicjatyw kulturalnych wśród mieszkańców obszaru	20
7. Zasoby ludzkie (duża aktywność społeczna i gospodarcza)	20	7. Niewystarczająca infrastruktura sportowa przy szkołach (utrudnione możliwości powszechnego uprawiania sportu)	21
8. Lokalni producenci zdrowej żywności, znani na obszarze LGD	21	8. Niewystarczająca infrastruktura społeczna dla młodzieży poza szkołami, w tym infrastruktura rekreacyjna, kulturalna	21
9. Dobre uzbrojenie w infr. techniczną (z wyjątkiem dróg lokalnych)	14,15	9. Niewielka oferta atrakcji w czasie wolnym dla młodzieży	21
10. Duża liczba organizacji pozarządowych w tym także w małych wsiach (organizacje na rzecz niepełnosprawnych, współpracy z zagranicą, KGW, OSP, kultywujące lokalne dziedzictwo, zespoły ludowe, chóry) **dająca możliwość społecznego angażowania osób wykluczonych**	20	10. Niewielkie zaangażowanie młodzieży w życie społeczne (oprócz sportu)	20
11. Działalność towarzystw zajmujących się promocją regionalną	20	11. Za mała liczba animatorów wiejskich (opiekunów sal wiejskich), w tym dla grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	20
12. Duża liczba i intensywna działalność organizacji sportowych	20	12. Ograniczona powierzchnia terenów (gleb) wysoko zaazotowanych	13
13. Stałe kultywowanie tradycji kulturalnych - w szkołach i w ramach organizacji społecznych	21	13. Słaba promocja zidentyfikowanych produktów lokalnych	19
14. Liczne zasoby mogące stać się produktami turystycznymi (dworki i pałace, przyroda)	16	14. Niewykorzystany potencjał turystyczny i rolno-spożywczy obszaru LGD	20
15. Cicha okolica (z wyjątkiem	12	15. Duże zniszczenie obiektów mogących stanowić	14

terenów położonych przy A2)		atrakcje turystyczne	
16. Czyste środowisko naturalne; Ograniczony przemysł przyjazny dla rolnictwa i środowiska	12	16. Niewielka liczba gospodarstw agroturystycznych	14
17. Bogactwo zasobów naturalnych - wysoka jakość surowców pochodzenia rolniczego	13	17. Sieć dróg ograniczająca możliwość rozwoju szlaków rowerowych	12
18. Liczne produkty rolne (np. miód, pieczarki, szparagi, boczniaki) - potencjał promocji obszaru poprzez produkty	19	18. Autostrada jako element zakłócający spokój na części terenów przyrodniczych	12
19. Imprezy lokalne (festiwale, dożynki, przeglądy kulturalne i in.)	21	19. Braki w infrastrukturze turystycznej ograniczające możliwość wykorzystania potencjału turystycznego obszaru LGD	19,20
20. Tradycje chowu koni (liczne gospodarstwa oferujące zajęcia z udziałem koni)	21		
21. Istnienie wyróżniających się przetworzonych produktów spożywczych (ser smażony i kozi, nalewka lwówecka, wędliny, wyroby cukiernicze, pieczywo regionalne), - potencjał promocji obszaru poprzez produkty	19		
22. Istnienie wyróżniających się lokalnych produktów przemysłowych, w tym wikliniarskich i pochodzenia drzewnego - potencjał promocji obszaru poprzez produkty	19		
23. Centra Integracji Społecznej - partnerzy w rozwiązywaniu problemów osób defaworyzowanych	20		
24. Szlaki turystyczne, w tym wspólne dla całego terenu LGD	21		
SZANSE (O)	Odniesienie do diagnozy	**ZAGROŻENIA (T)**	Odniesienie do diagnozy
1. Dogodne położenie subregionu – autostrada A2, droga 92 i 2	*12*	1. Atrakcyjność innych rynków pracy, w tym zagranicy, powodująca odpływ młodzieży i osób wykształconych z obszaru KOLD	18
2. Bliskość aglomeracji (Poznań, Berlin) – klienci i przyszli mieszkańcy, a także arena promocji KOLD	12	2. „Mieszanie się kultur", zanikanie regionalizmów – tendencje ogólnokrajowe	20,21
3. Dostępność szerokiego wachlarza funduszy UE (wpierających innowacje, podwyższających jakość, wspierających wytwarzanie i promowanie produktów lokalnych, mających na celu zachowanie i promowanie zasobów naturalnych oraz walorów lokalnego dziedzictwa, **a także stwarzających nowe możliwości zatrudniania osób defaworyzowanych)**	12	3. Konkurencyjność produktów innych gmin, mnogości ofert innych regionów i obszarów LGD (turystyka, produkty lokalne).	18
4. Tendencje i sprzyjające warunki	17	4. Słaba znajomość produktów lokalnych z obszaru	19

rozwoju lokalnej przedsiębiorczości		KOLD wśród konsumentów z innych obszarów	
5. Tendencje zwiększenia popytu na zdobywanie wiedzy i umiejętności	19	5. Tendencje związane z intensyfikacją produkcji rolnej (np. uprzemysłowienie produkcji trzody chlewnej) zagrażające jakościowym produktom lokalnym (konkurencja)	20
6. Inwestorzy zagraniczni (szczególnie w przemyśle rolno-spożywczym)	12	6. Ograniczenia w rozwoju gospodarczym wynikające z regulacji związanych z ochroną przyrody	13,14
7. Tendencje rozwoju rzemiosła oraz moda na produkty rzemiosła tradycyjnego	19	7. Niska znajomość obszaru LGD wśród turystów z innych regionów	19
8. Tendencje konsumpcji zdrowej żywności i zdrowego trybu życia	19		
9. Bliskość prężnej gospodarki Poznania – rynek zbytu produktów i usług	12		
10. Tendencje do wykorzystania piękna przyrody i dziedzictwa kulturowego i historycznego w działaniach innowacyjnych	15,16		
11. Tendencje wzrostowe popytu na turystykę, sport i rekreację	20		
12. Tendencje wzrostowe popytu na działania i formy kulturalne	20		
13. Tendencje do rozwoju ekologicznego rolnictwa	20		
14. Tendencje rynkowe - poszukiwanie produktów lokalnych przez polskich i zagranicznych konsumentów	19		
15. Wzrastający popyt na produkty wykorzystujące zasoby runa leśnego	14		

Analiza SWOT stanowi podstawę do określenia celów ogólnych i szczegółowych LSR zgodnie z układem: **DIAGNOZA - SWOT - CELE – WSKAŹNIKI.** Takie podejście ma na celu jednoznaczne wskazanie, z których elementów opisanych w diagnozie obszaru wynikają poszczególne elementy analizy SWOT. Te z kolei są podstawą do formułowania celów, działań, i wskaźników realizacji strategii. Informacje o tym, jak poszczególne

elementy analizy SWOT przyczyniły się do sformułowania celów, znajdują się w opisie poszczególnych celów, w rozdziale V LSR.

V. CELE I WSKAŹNIKI

1. Logika realizacji LSR

W niniejszym rozdziale zaprezentowana została **logika interwencji** - schemat ukazujący ciąg przyczynowo–skutkowy celów, przedsięwzięć i wskaźników LSR, czyli ścisłe powiązanie efektów realizacji z celami i przedsięwzięciami określonymi w strategii. Schemat jest zobrazowaniem relacji pomiędzy wskaźnikami, a celami i przedsięwzięciami.

Podstawowym poziomem logiki realizacji LSR są **produkty** - poszczególne przedsięwzięcia i realizowane w ich ramach operacje. Produkty realizacji tych operacji, czyli mierzalne efekty realizacji przedsięwzięć są to wszystkie elementy stanowiące efekt - produkt robót, dostaw i usług. Za osiągnięcie produktów odpowiadają konkretne podmioty realizujące poszczególne operacje wpisujące się w LSR.

Produkty przypisane są do poziomu przedsięwzięć. Zgodnie z wytycznymi, w przypadku wielofunduszowej LSR Przedsięwzięcia są skonstruowane w sposób zapewniający finansowane w ramach tylko jednego funduszu, zatem **w LSR LGD – Stowarzyszenie KOLD każdemu Przedsięwzięciu przypisany jest tylko jeden fundusz/program.**

Kolejnym poziomem logiki interwencji są **rezultaty**, tj. zaobserwowane w trakcie realizacji LSR zmiany dotyczące osób, korzystających z produktów. Rezultatem może być też sposób eksploatacji infrastruktury, powstałej w wyniku robót budowalnych czy dostaw (zakupów). Rezultaty mierzą sposób wykorzystania produktów, wykazują zmiany w grupie docelowej objętej przedsięwzięciami. Zatem **rezultaty przypisane są do poziomu celów szczegółowych**.
Realizacja wskaźników rezultatu dla działania Leader PROW 2014-2020 będzie monitorowana przez SW na etapie wniosków o płatność ostateczną lub sprawozdań beneficjentów składanych na późniejszym etapie.
Ostatnim poziomem logiki realizacji LSR są oddziaływania - długotrwałe, pozytywne konsekwencje realizowanych w ramach LSR operacji, dla bezpośrednich beneficjentów po zakończeniu ich udziału w projekcie lub po zakończeniu inwestycji, a także pośrednie konsekwencje dla innych adresatów znajdujących się w otoczeniu. Wskaźniki oddziaływania mierzą zmiany zachodzące w całej LGD w wyniku realizacji LSR, nie dotyczą wyłącznie grupy docelowej lecz całego obszaru i wszystkich mieszkańców oraz podmiotów na tym obszarze.
Oddziaływania przypisane są do poziomu celów ogólnych. Wskaźniki oddziaływania mogą być wspólne dla wielu funduszy oraz przedstawiane w analizie wskaźnikowej LSR w sposób analogiczny do prezentacji celów szczegółowych.
Poniżej przedstawiono schemat ogólny ukazujący logikę interwencji Lokalnej Strategii Rozwoju LGD – LGD KOLD. Szczegółowe dane, w tym opisy celów, Przedsięwzięć i wskaźników znajdują się w dalszej części rozdziału.

2. Proces formułowania celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć dla potrzeb LSR

Cele to sprecyzowane, pożądane przez daną społeczność stany, które chce się osiągnąć w określonej perspektywie czasowej. Określenie celu jako przyszłego, pożądanego stanu, wiąże się zwykle z rozpoznaniem i brakiem akceptacji określonej teraźniejszej sytuacji, czyli z jakimś problemem dotykającym lokalną społeczność. W strukturze LSR wyróżniamy cele ogólne i szczegółowe. Ich realizacji służą konkretne operacje pogrupowane w **Przedsięwzięcia** odpowiadające konkretnym celom.
Cel ogólny stanowi efekt szerszego oddziaływania rezultatu osiągnięcia celu szczegółowego dla grupy docelowej i jej otoczenia. Określany jest w dłuższej perspektywie czasowej, z reguły nie tylko dla poszczególnych grup docelowych, ale dla całego obszaru LGD i jego społeczności. Realizacja celu ogólnego mierzona jest poprzez określenie **oddziaływań** jakie stały się wynikiem osiągniecia celów szczegółowych.
Cele szczegółowe odnoszą się do precyzyjnie zdefiniowanych w obszarze LSR problemów. Stanowią bezpośrednie odzwierciedlenie problemu/-ów grupy docelowej i są osiągane poprzez wykorzystanie bezpośredniego efektu dostaw, robót i usług zwane **rezultatem**.
Przedsięwzięcie to działanie złożone, wielopodmiotowe, grupa/pakiet komplementarnych operacji, stanowiące propozycję rozwiązania problemu (prowadzące do wspólnego celu). Składowymi Przedsięwzięcia są zrealizowane inwestycje, dostawy, roboty i usługi w ramach konkretnych operacji (**produkty**).
Wskaźniki to narzędzia pomiaru osiągniętego celu, efektu, mierniki jakości lub zmienne kontekstowe. Obserwacja wartości wskaźników pozwala określić/stwierdzić wystąpienie badanego zjawiska lub zmiany cech, co świadczy o tym, że osiągnięto cel, który dany wskaźnik opisuje lub zaszło dane badane zjawisko w drodze do ustanowionego celu.
Poniżej przedstawiono podstawowe etapy prac nad konstruowaniem celów i przedsięwzięć dla potrzeb niniejszej LSR. Pełny opis działań dotyczący partnerskiego kreowania strategii został zawarty w rozdziale II LSR.

3. Cele i komplementarność w LSR

a) komplementarność celów

Jak już wspomniano w treści dokumentu, **Lokalna Strategia Rozwoju LGD – Stowarzyszenie KOLD będzie realizowana w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 oraz innych programów finansowanych ze środków UE**. Oznacza to, że w celach LSR, określono zarówno cele przypisane do LEADERA w PROW 2014-2020 jak i cele odpowiadające operacjom, których finansowanie planowane jest z pozostałych programów i funduszy, z których finansowania LGD zamierza korzystać w ramach RLKS.
Cele LSR komplementarne do **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020** wpisują się w **Priorytet 6** tego programu **„Wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich"**, w **cel szczegółowy 6B „Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich"**. Do celów komplementarnych do PROW 2014-2020 należą następujące cele niniejszej strategii:
Cel szczegółowy 1.1 Wzrost udziału mieszkańców w działaniach kulturalnych opartych o centra kultury i integracji.
Cel szczegółowy 1.2 Tworzenie miejsc pracy oraz wspieranie rozwoju w firmach na obszarze KOLD

Cel szczegółowy 1.3 Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców obszaru KOLD
Cel szczegółowy 2.1 Zwiększenie aktywności turystyczno-rekreacyjnej na obszarze KOLD
Cel szczegółowy 2.2 Wykorzystanie dziedzictwa lokalnego w promowaniu obszaru KOLD
Cele komplementarne do **Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020** wpisują się w następujące priorytety tego programu:
PI 3.1 – typy przedsięwzięć
f) wsparcie tworzenia przedsiębiorstw i rozwojów w początkowym okresie działalności
PI 3.2 – typy przedsięwzięć
g) promocja przedsiębiorstw regionu na rynkach międzynarodowych
h) promocja gospodarcza i turystyczna regionu
PI 3.3 – typy przedsięwzięć
- wsparcie inwestycyjne dla podmiotów ekonomi społecznej

PI 2.2 – typy przedsięwzięć
i) dotacje na rzecz tworzenia i wdrażania nowych e-usług
PI 2.3 – typ przedsięwzięcia:
j) zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych, w tym m.in. projektów z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-edukacji, e-kultury,
PI 4.3 – typy przedsięwzięć:
k) modernizacja energetyczna budynków oraz wymiana wyposażenia tych obiektów na energooszczędne
PI 6.4 – typy przedsięwzięć
- punkty i platformy widokowe

PI 9.4 – typy przedsięwzięć
- aktywizacja społeczno – zawodowa osób, rodzin/ grup/środowisk wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym wykorzystująca instrumenty aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, kulturalnej

b) zasady formułowania brzmienia celów
Realizacja każdego z zapisanych w LSR celów będzie mierzona w trakcie wdrażania strategii, a stopień osiągnięcia poszczególnych celów będzie miał wpływ na ocenę realizacji LSR (informacja o wskaźnikach przypisanych konkretnym celom została zawarta w dalszej części rozdziału). Ocena ta będzie podstawą do przydzielenia LGD dodatkowych środków (w przypadku zadowalającego poziomu realizacji LSR) lub sankcji ograniczających budżet (gdy poziom jej realizacji nie będzie zadowalający). Dlatego też w LSR unika się formułowania celów zbyt ogólnych. Dążąc do zabezpieczenia powyższego, kierowano się zasadą, by zapisane w LSR cele spełniały **kryteria SMART**, czyli były:
S(pecific) – **specyficzne, konkretne** - stanowiące rozwiązanie dla określonych w strategii problemów i wyzwań, wynikających z diagnozy obszaru i z analizy SWOT, w tym uwzględniające wyniki konsultacji społecznych (LSR nie jest strategią „ekspercką", uwzględnia opinie mieszkańców obszaru LGD i powstawała w sposób partnerski);
M(easurable) – **mierzalne** poprzez wskaźniki;
A(mbitious) – **ambitne**, ale i możliwe do osiągnięcia (równowaga z następną cechą), a więc nie minimalistyczne, czyli określone na niskim poziomie, zapewniającym osiągnięcie, by tylko wywiązać się ze wskaźników;
R(ational) – **racjonalne, możliwe do osiągnięcia**, zarówno z perspektywy czasowej oraz w odniesieniu do możliwości technicznych i ekonomicznych stojących do dyspozycji LGD (lub będących szansą), pozostające w równowadze z cechą „ambitne" lecz pozwalające zakładać, że wskaźniki im przypisane zostaną w programowanej perspektywie osiągnięte;
T(imed) – **określone w czasie**, a więc z przypisaną im perspektywą czasową, w której mają być osiągnięte.
Zgodnie z wytycznymi konstruowania LSR, **cele zostały sformułowane w sposób zrozumiały**, a poprzez szerokie angażowanie mieszkańców obszaru, w tym przedstawicieli wszystkich sektorów w proces kreowania zapisów LSR, **zaakceptowane przez wszystkie strony biorące udział w tworzeniu strategii.** O sposobach pracy nad celami i formach konsultacji społecznych w drodze do opracowania niniejszej strategii informuje rozdział II LSR. Tak sformułowane **cele odpowiadają na realne i rzeczywiste problemy** lokalnej społeczności i **stanowią odzwierciedlenie potrzeb** artykułowanych na obszarze działania LGD – Stowarzyszenie KOLD.

Cele postawione w LSR są **realistyczne**, nie tylko w rozumieniu możliwości osiągnięcia w danym czasie i przy określonych zasobach, ale **także są wynikiem wyboru priorytetowych działań**, ponieważ zaspokojenie ich jest możliwe w określonych realiach ekonomicznych, społecznych i finansowych.

Celom LSR przypisano planowane do wykorzystania źródła finansowania, co w odniesieniu do faktu, iż strategia niniejsza realizowana będzie z udziałem środków PROW 2014-2020 i z innych programów lub funduszy, jest podstawą do późniejszego, prawidłowego rozliczenia poszczególnych programów.

Identyfikacja celów oraz ustalenie ich wzajemnych powiązań (określenie celów ogólnych, szczegółowych i przedsięwzięć oraz wskaźników) odbyły się na drodze kilkuetapowego procesu, którego podstawowym elementem były konsultacje społeczne (opis procesu w rozdziale II LSR).

4. Przypisanie wskaźników do celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć

Zestawienie obszarów tematycznych i wskaźników dla PROW 2014-2020 (projekt) znajduje się w załączniku nr 6.

5. Prezentacja celów i wskaźników LSR

W niniejszym rozdziale przedstawiono **cele ogólne, cele szczegółowe i Przedsięwzięcia LSR** oraz odpowiadające im **wskaźniki**.

Propozycje celów i przedsięwzięć do LSR 2014-2020

Cel ogólny 1

Wzrost jakości życia oraz poziomu aktywizacji społecznej i gospodarczej na terenie KOLD

- ***Cel szczegółowy 1.1*** Wzrost udziału mieszkańców w działaniach kulturalnych opartych o centra kultury i integracji.

Przedsięwzięcie 1: Tworzymy podstawową infrastrukturę kulturalną

- budowa, przebudowa, centrów kultury i integracji

Typ operacji: **infrastruktura kulturalna**, operacje sektora publicznego i pozarządowego o wartości powyżej 50.000 zł (**większe niż granty**)

Wskaźnik produktu:

P1-1. Liczba podmiotów wspartych w ramach operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego (11)

Wskaźnik rezultatu:

P1-1. Liczba osób odwiedzających obiekty infrastruktury kulturalnej (3.600)

Przedsięwzięcie 2: Wspieramy rozwój orkiestr i zespołów artystycznych

- wyposażenie orkiestr i zespołów artystycznych

Typ operacji: **infrastruktura kulturalna**, operacje sektora pozarządowego o wartości **do 30 000 zł (GRANTY)**

Wskaźniki produktu:

***P2-1.* Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego (10)**

Wskaźnik rezultatu:

P2-1. liczba osób korzystających z nowego wyposażenia orkiestr / zespołów artystycznych (140)

- ***Cel szczegółowy 1.2*** Tworzenie miejsc pracy oraz wspieranie rozwoju w firmach na obszarze KOLD

Przedsięwzięcie 3: Przedsiębiorczość rozwija LGD KOLD

- zakładanie i rozwój przedsiębiorstw, w tym z rozwiązaniami innowacyjnymi i proekologicznymi, związane z tworzeniem nowych miejsc pracy (w tym samozatrudnienie);
- realizacja przedsięwzięć wspólnych nakierowanych na kreowanie sieci powiązań pomiędzy przedsiębiorcami (w zakresie tematycznym określonym w PROW 2014-2020)

Typy operacji:

a) Operacje tworzące miejsca pracy: **premie na założenie działalności gospodarczej** (samozatrudnienie) w kwocie 100.000 zł oraz **dotacje na rozwój dz. gosp. w kwocie powyżej 25.000 zł** (zatrudnianie).

b) Operacje utrzymujące miejsca pracy: **dotacje na rozwój dz. gosp. w kwocie do 25.000 zł** (bez zatrudnienia).

Wskaźniki produktu:

P3-1 Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (31);

P3-2 Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (13)

Wskaźniki rezultatu:

***P3-1. Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)* (36)**

P3-2. Liczba utrzymanych miejsc pracy (2)

P3-3. liczba miejsc pracy utworzonych przez osoby defaworyzowane, uruchamiające działalność gospodarczą (10) – 10% budżetu

- ***Cel szczegółowy 1.3*** Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców obszaru KOLD

Przedsięwzięcie 4: Podnosimy wiedzę i aktywizujemy społeczeństwo obszaru KOLD

- współpraca i integracja sołectw, organizacji pozarządowych i innych podmiotów z obszaru KOLD
- szkolenia i inne działania wspierające rozwój ekonomii społecznej

- zajęcia kulturalne, warsztaty rękodzielnicze i inne formy aktywizujące i integrujące
- warsztaty z zakresu rekreacji i ekologii, w tym dla dzieci i młodzieży oraz seniorów
- inne operacje podnoszące wiedzę i umiejętności mieszkańców

Typ operacji: **wzmacnianie kapitału ludzkiego**, operacje sektora pozarządowego lub osób fizycznych o wartości do **30.000** zł (**GRANTY**)

Wskaźnik produktu:

P4-1 Liczba szkoleń/zajęć/warsztatów lub innych operacji podnoszących wiedzę i umiejętności (*20)*

Wskaźnik rezultatu:

P4-1 – liczba osób przeszkolonych(240)* średnio 15 osób , *gdyż warsztaty dla 10 osób, a szkolenia dla 20

P4-2 –liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań (170)

Przedsięwzięcie 5: Wspieramy społeczeństwo w aktywnym udziale w realizacji LSR

Działania prowadzone przez LGD:

doradztwo i konsultacje i szkolenia dla wnioskodawców i beneficjentów z terenu LGD KOLD , wydawnictwa typu "Dobre Praktyki" , wydawnictwa informacyjne o naborach wniosków, szkolenia osób wchodzących w skład organów LGD (Rady, Zarządu, Komisji Rewizyjnej) oraz pracowników Biura LGD podwyższające ich wiedzę i kwalifikacje w zakresie wdrażania LSR oraz dotyczące rozwoju obszaru LGD itp., zgodne z Planem szkoleń dla członków organów LGD i pracowników Biura LGD, zawartym w załączniku do wniosku o wybór LSR.

- badania ewaluacyjne LSR wdrażanej w ramach PROW 2014-2020
- oznakowanie inwestycji dofinansowanych ze środków LGD specjalną tabliczką z logotypem i nazwą LGD (ilość wynika z ilości operacji o charakterze inwestycyjnym)

Typ operacji: **aktywizacja prowadzona przez LGD** (wskaźniki związane z działalnością LGD)

Wskaźniki produktu:

P5-1. liczba dyżurów doradczo-konsultacyjnych zorganizowanych przez LGD na terenie KOLD (96) (6 gmin x 8 naborów x 2 dyżury);

P5-2 – liczba spotkań/ wydarzeń adresowanych do mieszkańców (16)

P5-3. liczba wydawnictw typu "Dobre Praktyki" (ilość tytułów wydanych przez LGD) (2);

P5-4. liczba wydawnictw informujących o naborach wniosków (ilość tytułów wydanych przez LGD) (4)

P5-5. Liczba treści ogłoszeń o naborach wniosków opublikowanych w prasie (8);

P5-6 Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD (281)

P5-7. ilość badań ewaluacyjnych LSR (2);

P5-8. Liczba typów oznakowań operacji inwestycyjnych logiem i nazwą LGD (1);

Wskaźnik rezultatu:

P5-1. Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa (240);

P5-2. Liczba uczestników spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami obszaru (240);

P5-3. Liczba osób zadowolonych ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami obszaru (200)

P5-4. Liczba odbiorców wydawnictw typu "Dobre Praktyki" (1000);

P5-5. Liczba odbiorców wydawnictw informujących o naborach wniosków (2000);

P5-6. Liczba odbiorców treści ogłoszeń o naborach wniosków opublikowanych w prasie (32000);

P5-7. liczba osób/podmiotów, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w Biurze LGD (45);

P5-8. Liczba raportów z badań ewaluacyjnych LSR (2);

P5-9. Liczba operacji inwestycyjnych oznakowanych logiem i nazwą LGD (80)

Przedsięwzięcie 6: Włączamy społeczeństwo w aktywne kreowanie produktów turystycznych

Działania prowadzone/organizowane przez Lokalną Grupę Działania: **Projekt współpracy** -trójstronny międzynarodowy, nakierowany na aktywizację społeczną, o następującym zakresie działań...

- wydarzenia kulturalne (1)
- folder (1)
- mała infrastruktura na szlakach turystycznych (1)

Typ operacji: **Projekt Współpracy** (wskaźniki związane z działalnością LGD)

Wskaźniki produktu:

W1. Liczba zrealizowanych projektów współpracy (1);

W2. Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów współpracy (1);

W3. Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy (3).

P6-1. liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych (1)
P6-2. liczba wydanych folderów (tytułów) (1);
P6-3 liczba nowych obiektów infrastruktury rekreacyjnej (1)
P6-4 Liczba wydarzeń zorganizowanych przez partnerów z udziałem LGD KOLD (2)

Wskaźniki rezultatu:
W1 – liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby (1);
W2. liczba projektów skierowanych do turystów (1);
P6-2. liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń kulturalnych (80);
P6-3. liczba odbiorców wydanych folderów (400);

Cel ogólny 2
Zwiększenie turystycznej atrakcyjności oraz wypromowanie obszaru KOLD i jego dziedzictwa lokalnego

- ***Cel szczegółowy 2.1*** Zwiększenie aktywności turystyczno-rekreacyjnej na obszarze KOLD

Przedsięwzięcie 7: Rozwijamy infrastrukturę turystyczną lub rekreacyjną
- budowa, przebudowa obiektów infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej
- wytyczanie, budowa, oznakowanie szlaków i ścieżek turystycznych z infrastrukturą turystyczną lub rekreacyjną

Typ operacji: **infrastruktura turystyczna lub rekreacyjna**, operacje sektora publicznego i **sektora pozarządowego** o wartości powyżej 50.000 zł (**większe niż granty**)

Wskaźnik produktu:
P7-1. liczba nowych lub przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (11)

Wskaźnik rezultatu:
P7-1. liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (4500)
9 x 100 x 5 lat
P7-2 – długość wybudowanych lub przebudowanych ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych (30km)

Przedsięwzięcie 8: Rozwijamy infrastrukturę rekreacyjną lub turystyczną
- budowa, przebudowa obiektów infrastruktury rekreacyjnej lub turystycznej
- wytyczanie, budowa, przebudowa, oznakowanie szlaków i ścieżek rekreacyjnych z infrastrukturą rekreacyjną lub turystyczną
- zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjne

Typ operacji: **infrastruktura rekreacyjna lub turystyczna**, operacje sektora publicznego oraz pozarządowego wartości **do 30.000** zł (**GRANTY**);

Wskaźnik produktu:
P8-1. liczba nowych lub przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (14)

Wskaźnik rezultatu:
P8-1. liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (5000)
10 x 100 osób x 5 lat.

Przedsięwzięcie 9: Współpracujemy na rzecz innowacji w turystyce
Działania prowadzone/organizowane przez Lokalną Grupę Działania: Projekt współpracy - projekt krajowy "Mobilna aplikacja turystyczna" innowacyjnym sposobem promocji obszaru LSR, z udziałem 12 LGD, wykorzystujący technologie GPS i IT w rozwoju turystyki o następującym zakresie działań...
- oznaczenie szlaku turystycznego przy pomocy GPS (4)
- opracowanie aplikacji do poznawania szlaku turystycznego z użyciem technologii GPS / IT(1)

Typ operacji: **Projekt Współpracy** (wskaźniki związane z działalnością LGD)

Wskaźniki produktu:

W1. Liczba zrealizowanych projektów współpracy (1);
W2. Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy (12);
P9-1. liczba szlaków turystycznych oznaczonych przy pomocy technologii GPS (4)
P9-2. liczba opracowanych aplikacji (1);

Wskaźnik rezultatu:
W1. liczba projektów wykorzystujących lokalne walory turystyczne (1);
W2. liczba projektów skierowanych do turystów (1).
P9-1. liczba użytkowników szlaku oznaczonego przy pomocy technologii GPS (2500)

100 aplikacji x 5 osób x 5 lat
P9-2. Ilość pobrań opracowanej aplikacji (500) 100 x 5 lat

- *Cel szczegółowy 2.2* Wykorzystanie dziedzictwa lokalnego w promowaniu obszaru KOLD

Przedsięwzięcie 10: Promujemy obszar KOLD i jego lokalne dziedzictwo
- warsztaty z zakresu zainteresowań mieszkańców oraz ich promocja
- wydawnictwa promujące obszar KOLD, w tym np. opracowania monograficzne
- operacje dotyczące dziedzictwa kulturowego obszaru KOLD, jego promocji oraz promocji produktów lokalnych
- promocja szlaków turystycznych, szczególnie wśród dzieci i młodzieży obszaru KOLD
- operacje łączące aktywność ruchową i promocję

Typ operacji: **promocja i dziedzictwo kulturowe**, operacje sektora pozarządowego lub osób fizycznych o wartości do 30 000 zł (**GRANTY**)

Wskaźniki produktu:
P10-1. liczba działań/wydarzeń na rzecz promocji obszaru KOLD, jego dziedzictwa oraz produktów lokalnych (24);
P10-2. liczba wydawnictw promujących obszar KOLD (4)

Wskaźnik rezultatu:
P10-1. liczba uczestników działań/wydarzeń na rzecz promocji obszaru KOLD, jego dziedzictwa oraz produktów lokalnych (3400) po 100 osób na działanie
P10-2. Liczba odbiorców wydawnictw promujących obszar KOLD (2000) po 500 na tytuł

Przedsięwzięcie 11: Współpracujemy na rzecz promocji turystyki i produktów obszaru KOLD

Działania prowadzone/organizowane przez Lokalną Grupę Działania - Projekty Współpracy:
a) projekt międzynarodowy, dwustronny (Partner: LGD z Niemiec) - Turystyka z wykorzystaniem dziedzictwa lokalnego
- organizacja wydarzeń turystyczno-edukacyjnych (3)
- utworzenie i oznakowanie szlaku młodzieżowego wyposażonego w produkty wytworzone przez młodzież podczas spotkań (1)

Typ operacji: **Projekty Współpracy** (wskaźniki związane z działalnością LGD)

Wskaźniki produktu:
W1. Liczba zrealizowanych projektów współpracy (1);
W2. Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów współpracy (1);
W3. Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy (2);
P11-1. liczba zorganizowanych wydarzeń turystyczno-edukacyjnych (3);
P11-2. Liczba utworzonych i oznakowanych szlaków młodzieżowych z produktami wytworzonymi przez młodzież podczas spotkań (1)

Wskaźniki rezultatu:
W1. liczba projektów wykorzystujących lokalne walory turystyczne (1);
W2. liczba projektów skierowanych do turystów (1).
P11-1. liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń turystyczno-edukacyjnych (36)
P11-2. liczba uczestników delegacji KOLD w zorganizowanych przez partnerską LGD wydarzeniach turystyczno-edukacyjnych (80)
P11-3. Łączna liczba km oznakowanego szlaku (56);

b) projekt krajowy, z udziałem 3 LGD - Organizacja festynów promujących turystykę i produkty lokalne
- organizacja festynu (1)
- uczestnictwo w festynach u partnerskich LGD **(2)**

Typ operacji: **Projekty Współpracy** (wskaźniki związane z działalnością LGD)

Wskaźniki produktu:
W1. Liczba zrealizowanych projektów współpracy (1); Wskaźnik obowiązkowy
W2. Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy (3). Wskaźnik obowiązkowy
P11-3. liczba zorganizowanych festynów (1);
P11-4. liczba festynów zorganizowanych przez partnerskie LGD, w których uczestniczyła delegacja LGD KOLD (2);

Wskaźniki rezultatu:
W1. liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby (1);
W2. liczba projektów skierowanych do turystów (1);
P11-5. liczba uczestników zorganizowanych festynów;(60)

P11-6. liczba uczestników delegacji KOLD w festynach zorganizowanych przez partnerskie LGD; (40)
c) projekt krajowy z udziałem 3 LGD – Rozwój rekreacji i promocja dziedzictwa kulturowego
- wydanie mapy turystycznej obszaru (1)
- rajd rowerowy z promocją obszaru lokalnego (1)
- udział delegacji LGD KOLD w spotkaniu integracyjnym sołectw partnerskich LGD z konkursami dziedzictwa lokalnego zrealizowanym u partnerskiej LGD (1)
- udział delegacji LGD KOLD w konkursie kulinarnym u partnerskiej LGD (1)

Typ operacji: **Projekty Współpracy** (wskaźniki związane z działalnością LGD)
Wskaźniki produktu:
W1. Liczba zrealizowanych projektów współpracy (1); Wskaźnik obowiązkowy
W2. Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy (3); Wskaźnik obowiązkowy
P11-5. Liczba wydanych map (tytułów) (1);
P11-6. liczba zorganizowanych rajdów rowerowych (1);
P11-7. liczba spotkań integracyjnych sołectw zorganizowanych przez partnerskie LGD, w których będzie uczestniczyła delegacja LGD KOLD (1);
P11-8. liczba konkursów kulinarnych zorganizowanych przez partnerskie LGD, w których będzie uczestniczyła delegacja LGD KOLD (1);
Wskaźniki rezultatu:
W1. liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby (1);
W2. liczba projektów skierowanych do turystów (1);
P11-7. liczba odbiorców wydanych map turystycznych (2000);
P11-8. liczba uczestników rajdu rowerowego (90);
P11-9. liczba uczestników KOLD w spotkaniu integracyjnym sołectw zorganizowanych przez partnerskie LGD (40);
P11-10. liczba uczestników KOLD w konkursie kulinarnym zorganizowanym przez partnerskie LGD (40)
d) projekt współpracy trójstronny międzynarodowy – Promocje dziedzictwa lokalnego poprzez turystykę i rekreację w zakresie zadań
- organizacja festynu turystycznego (4)
- udział w festynie turystycznym u partnerów (2)
- ustawienie infrastruktury na szlakach turystycznych - własnym KOLD i partnerów oraz tablic informacyjnych (3)
- folder (1)
- materiały promocyjne (5)
Typ operacji: Projekt współpracy (wskaźniki związane z działalnością LGD)
Wskaźniki produktu
W1 – Liczba zrealizowanych projektów współpracy (1)
W2 – Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów współpracy (1)
P11-9 – Liczba zorganizowanych festynów turystycznych (1)
P11-10 – Liczba festynów turystycznych zorganizowanych przez partnerskie LGD, w których udział brała grupa z LGD KOLD (2)
P11-11 – Liczba ustawionych elementów infrastruktury oraz tablic informacyjnych na szlaku turystycznym własnym i partnerów (3)
P11-12 – Wydanie folderu tematycznego (1)
P11-13 – Wydanie materiałów promocyjnych o regionie własnym (5)
Wskaźniki rezultatu
W1 – Liczba projektów współpracy z wykorzystaniem dziedzictwa lokalnego (1)
W-2 – Liczba projektów skierowanych do osób odwiedzających tereny partnerów i własne (1)
P11-11 – Liczba uczestników w festynie turystycznym (60)
P11-12 – liczba osób grupy KOLD uczestniczących w festynach u parterów (40)
P11-13 – Liczba osób użytkowników infrastruktury na szlakach (300)
P11-14 – Liczba odbiorców wydanego folderu (3000)
P11-15 – liczba odbiorców materiałów promocyjnych o regionie (1500)

Przedsięwzięcie 12: LGD promuje obszar i jego dziedzictwo **Działania prowadzone/organizowane przez Lokalną Grupę Działania:**
innowacyjne operacje promujące "gry zapomniane" (2)
- organizacja wydarzeń kulturalnych (2)

- organizacja wydarzeń sportowych - mini olimpiada, igrzyska (2)
organizacja Rajdu Szlakiem KOLD (1)
- organizacja konkursu kulinarnego (1)\
- udział reprezentacji LGD w targach i festynach (6) - Polagra, Agrotravel, Gruene Woche (D), ELRO (SK), Targi Produktu Lokalnego Bad Belzig (D), Kaziuki (LT)
- organizacja szkoleń (5) - dot. m.in. animatorów sportu, pierwszej pomocy, kulinariów, turystyki...
- foldery promocyjne o obszarze KOLD, jego walorach i produktach lokalnych (5)
Typ operacji: **aktywizacja prowadzona przez LGD** (wskaźniki związane z działalnością LGD)
Wskaźniki produktu:

P12-1 Liczba wydarzeń/ imprez (8)
P12-2 – liczba konferencji/ targów / prezentacji (odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD (6)
P12-3. Liczba szkoleń zorganizowanych przez LGD KOLD (5);
P12-4. Ilość folderów promocyjnych (tytułów) o obszarze KOLD/jego walorach/produktach lokalnych wydanych przez LGD KOLD (5)

Wskaźniki rezultatu:

***P12-1. liczba uczestników działań promocyjnych - konkursów, wydarzeń kulturalnych/sportowych przeprowadzonych przez LGD KOLD (1600)* 8 x 200 os**
P12-2. liczba uczestników wizyt reprezentacji LGD KOLD na targach i festynach (120)* 6 x 20 *os
***P12-3. liczba uczestników szkoleń zorganizowanych przez LGD KOLD (150)* 5 x 30 os**
***P12-4. Liczba odbiorców folderów promocyjnych o obszarze KOLD/jego walorach/produktach lokalnych wydanych przez LGD KOLD (2500)* 5 x 500 szt**

VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

Procedura naboru wniosków o pomoc na realizacje projektów w ramach inicjatywy Leader będzie prowadzona przez biuro Lokalnej Grupy Działania mające siedzibę w Lwówku zgodnie z kryteriami przyjętymi na drodze Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r.w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. 2015 poz. 1570). Procedury wyboru projektów będą udostępniane do publicznej wiadomości w drodze zamieszczenia szczegółowego opisu na stronie internetowej LGD KOLD oraz stronach internetowych gmin wchodzących w skład LGD. Ogłoszenie będzie udostępniane na 14 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia naboru wniosków.

1. Ogólna charakterystyka

a) rozwiązania formalno-instytucjonalne

Ocena wniosków o wsparcie realizacji operacji odbywa się dwustopniowo. **Biuro LGD** dokonuje wstępnej weryfikacji formalnej złożonych przez Wnioskodawców dokumentacji oraz przygotowuje niezbędne dokumenty na posiedzenie Rady. **Rada LGD (organ decyzyjny)** podczas swoich posiedzeń dokonuje oceny i wyboru operacji oraz ustala kwoty wsparcia każdej z nich. Biuro funkcjonuje w oparciu o regulamin Biura LGD a czynności Pracowników Biura związane z procedurą weryfikacji formalnej wniosków wynikają z przyjętych procedur (procedura wyboru grantobiorców, procedura wyboru operacji dużych/wnioskodawców innych niż LGD, procedura wyboru operacji własnych LGD). Rada funkcjonuje w oparciu o Regulamin Rady LGD oraz ww. procedury. Podstawowe obowiązki Rady i Biura wynikają ze Statutu Stowarzyszenia. **Zarząd** odpowiedzialny jest za organizację pracy Biura i funkcjonowanie LGD, a także za podejmowanie decyzji o sposobach działania LGD, w tym dotyczące zmian w zapisach LSR (np. zmian kryteriów wyboru). **Walne Zebranie Członków** zatwierdza LSR, propozycje Zarządu. Szczegółowe regulacje zawiera Statut i poszczególne Regulaminy.

b) sposób powstawania procedur

Pracą nad treścią poszczególnych procedur zajmował się Zespół LSR, o którym mowa w rozdziale III "Partycypacyjny Charakter LSR". Konsultacje dotyczące procedur były elementem konsultacji opisanych w tym rozdziale. Przy opracowaniu procedur wykorzystano dotychczasowe doświadczenia z wdrażania LSR (PROW 2007-2013), w szczególności odnoszące się do funkcjonalności kryteriów oceny oraz poszczególnych narzędzi wykorzystywanych w procesie oceny i wyboru operacji (np. form i zawartości kart oceny, sposobu

przeprowadzania oceny itd.). Podczas opracowania procedur były także wykorzystane wnioski i rekomendacje z ewaluacji wdrażania LSR (2007-2013) odnoszące się m.in. do kryteriów wyboru oraz oceny pracy Rady i Biura LGD. Pomocne w procesie tworzenia procedur było również wymienianie opinii na ten temat z innymi Lokalnymi Grupami Działania, zarówno w sposób bezpośredni, jak i podczas szkoleń i spotkań informacyjnych (np. w UMWW lub w CDR w Poznaniu).

c) Kluczowe cele i założenia procedur

Procedury, wymienione w pkt. a), odnoszą się w szczególności do:

- **warunków ubiegania się wnioskodawców o wsparcie realizacji operacji**, w tym do terminów poszczególnych czynności jakie należy wykonać w toku tego procesu, niezbędnej dokumentacji itp.;
- **sposobu oceny operacji**, w tym do opisu tego procesu jak i do narzędzi i sposobów samej oceny (informacja jak, przez kogo, kiedy oceniane są wnioski, jakimi kryteriami, jakie są minima punktowe oceny itd.);
- **sposobów obiegu informacji i jej zakresie** (w tym o ogłoszeniach naborów, o terminach poszczególnych czynności, o wynikach naboru, wynikach wyboru operacji, o możliwości składania odwołań/protestów, o konieczności dokonania uzupełnień i wiele innych);
- **dokumentów niezbędnych do przeprowadzenia procedur** (załączniki do procedur - wzory dokumentów)
- **sposobów ustalania kryteriów oceny** (w tym powiązań tych kryteriów z analizą SWOT, a przez to z diagnozą obszaru LGD), a także sposobów zmiany tych kryteriów.

Szczegóły zawierają poszczególne dokumenty procedur obowiązujące podczas wdrażania LSR, udostępniane w Biurze LGD oraz na stronie internetowej LGD.

2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Lokalne kryteria wyboru zostały **ustanowione w drodze diagnozy obszaru i konsultacji społecznych**, w wyniku których została sformułowana analiza SWOT (rozdział IV). Poszczególne kryteria wyboru odnoszą się do elementów tej analizy, co zostało zobrazowane w tabelach prezentujących kryteria wyboru w dokumentacji poszczególnych procedur (tabele ukazują w ostatniej kolumnie związek z czynnikami składowymi SWOT). Kryteria są sformułowane w ten sposób, by poprzez wybór konkretnych operacji spowodować realizację takich inicjatyw/inwestycji (**produkty**), których zaistnienie na terenie LGD pozwoli osiągnąć **rezultaty** zbieżne z założonymi celami szczegółowymi LSR. Te zaś, w okresie długofalowym mają przyczynić się do zmian w obszarach określonych celami ogólnymi (**oddziaływanie**).

Zmiany kryteriów, podobnie jak i aktualizacje innych treści LSR, mogą (i powinny) odbywać się w sytuacjach koniecznych, a więc takich, w których zastosowanie dotychczasowych kryteriów nie przynosi zadowalającego efektu (nie realizowane są wskaźniki i cele LSR). **Podstawową przyczyną zmiany kryteriów są dane z monitoringu i ewaluacji** mówiące o niezadowalającym poziomie realizacji LSR. Informacja taka (zgodnie z założeniami monitoringu i ewaluacji, rozdział XI oraz tabela zał. do Regulaminu Biura LGD) jest podstawą do podejmowania decyzji w sprawie zmiany kryteriów wyboru. Zmiana kryteriów powinna być konsultowana społecznie, chyba że wynika ze zmian prawnych lub zaleceń pokontrolnych instytucji nadrzędnych (obowiązek wprowadzenia zmian). Opis procedury zmian kryteriów wyboru, uwzględniający ww. aspekty oraz właściwość decyzyjna organów LGD w tym zakresie opisują poszczególne procedury wymienione w pkt. 1 a).

3. Innowacyjność

a) Innowacyjność jest postrzegana w LSR jako zasadniczy czynnik rozwojowy obszaru. Biorąc pod uwagę, że połowa budżetu LSR kierowana jest na rozwój przedsiębiorczości, postanowiono dodatkowo punktować operacje z tego zakresu za rozwiązania innowacyjne. Uważamy, że to właśnie przedsiębiorcy mogą wnieść duży wkład w rozwój obszaru LGD poprzez pierwiastek innowacyjny w ich inwestycjach dofinansowanych w ramach inicjatywy LEADER (RLKS). Dlatego też Przedsięwzięciami LSR, w których zdecydowano się dodatkowo wspierać rozwiązania innowacyjne są:

- ***Przedsięwzięcie 1:*** Tworzymy podstawową infrastrukturę kulturalną
- ***Przedsięwzięcie 3:*** Przedsiębiorczość rozwija LGD KOLD
- ***Przedsięwzięcie 7:*** Rozwijamy infrastrukturę turystyczną lub rekreacyjną
- ***Przedsięwzięcie 8:*** Rozwijamy infrastrukturę rekreacyjną lub turystyczną (Granty)

b) definicja innowacyjności stosowana w LSR:

Za przedsięwzięcia innowacyjne są uznawane takie, które na obszarze LGD wdrażają nowe lub znacząco udoskonalone produkty, usługi, procesy lub cechują się nowoczesną organizacją, a także/lub mobilizują istniejące zasoby przyrodnicze, historyczne, kulturowe lub społeczne. W przypadku zasobów historyczno-kulturowych oczekiwane są operacje nawiązujące do dziedzictwa kulturowego obszaru, w tym kreujące produkty lokalne, oparte na tych zasobach.

4. Operacje grantowe ~~i Operacje własne~~

LSR przewiduje realizację **operacji grantowych** w następujących Przedsięwzięciach

- ***Przedsięwzięcie 2:*** Wspieramy rozwój orkiestr i zespołów artystycznych
- ***Przedsięwzięcie 4:*** Podnosimy wiedzę i aktywizujemy społeczeństwo obszaru
- ***Przedsięwzięcie 8:*** Rozwijamy infrastrukturę rekreacyjną lub turystyczną
- ***Przedsięwzięcie 10:*** Promujemy obszar KOLD i jego lokalne dziedzictwo

Tematyka grantów, w tym rodzaje operacji oraz warunki (określenie wnioskodawcy, wysokości wsparcia, prefinansowania i in.) zostały określone w rozdziale V "Cele i wskaźniki". W punkcie 6 niniejszego rozdziału znajdują się informacje uzupełniające dotyczące warunków finansowych operacji grantowych. Przebieg procesu ubiegania się o wybór grantobiorcy oraz inne pokrewne informacje określają "Procedury wyboru grantobiorców".

5. Rozpoczynanie działalności gospodarczej - płatność ryczałtowa (premia)

Wysokość wsparcia na rozpoczynanie działalności gospodarczej ustalone zostało w LSR na poziomie **100.000 zł.**, a więc w maksymalnej dozwolonej w ramach prawnych kwocie. **Jest to kwota stała**, niezależna od wnioskodawcy lub branży objętej wnioskiem, **taka sama dla każdego wnioskodawcy**. Uzasadnieniem do podjęcia takiej decyzji są:

- słaba sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru LGD, w tym procesy zachodzące na rynku pracy, zdefiniowane w diagnozie zapisane w analizie SWOT:
- doświadczenie z wdrażania LSR w latach 2007-13, podczas którego większość wnioskodawców ubiegała się o kwoty zbliżone do 100.000 zł.;
- pobieżna analiza podstawowych kosztów działalności gospodarczej, w tym koniecznych do poniesienia składek ubezpieczeniowych, kosztów lokalowych, inwestycji, środków obrotowych, zatrudniania dostarczająca wniosków na temat "opłacalnej" (w kontekście możliwego ryzyka) kwoty wsparcia, od której potencjalni wnioskodawcy mogą podejmować decyzję o założeniu działalności gospodarczej;
- opinie przedsiębiorców i osób bezrobotnych ze spotkań konsultacyjnych, które odbyły się w toku tworzenia LSR.

Istotnym dla wnioskodawcy ubiegającego się o "premię" jest fakt, że biznesplan opracowany przez niego, będący załącznikiem do dokumentacji wniosku o udzielenie wsparcia, będzie musiał dawać ekonomiczne uzasadnienie przydzielenia takiego wsparcia, to znaczy że planowane w operacji inwestycje muszą uzasadniać wnioskowaną kwotę na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Wnioskodawca musi wnioskować o kwotę równą do określonej w LSR na ten cel, a więc zawsze o 100.000 zł.

6. Podstawowe zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR

Określenie intensywności pomocy wynika z ram prawnych odnoszących się do wdrażania LSR (rozporządzenie MRiRW) i wynosi odpowiednio, w stosunku do kosztów kwalifikowanych:

- dla działań z zakresu przedsiębiorczości:

a) 100% - w przypadku premii określonej w pkt. 5 niniejszego rozdziału (wartość wsparcia zawsze 100.000 zł);
b) do 70% - w przypadku inwestycji mających na celu rozwój istniejących podmiotów gospodarczych (mikro i małych przedsiębiorstw), któremu towarzyszyć będzie zatrudnienie nowych pracowników (wartość wsparcia do 300.000 zł, wartość operacji brutto wyższa niż 50.000 zł);
c) do 70% - w przypadku inwestycji mających na celu rozwój istniejących podmiotów gospodarczych (mikro i małych przedsiębiorstw), któremu nie musi towarzyszyć zatrudnienie nowych pracowników (wartość wsparcia do 25.000 zł, wartość operacji brutto wyższa niż 50.000 zł).

- dla operacji wnioskodawców innych niż LGD ("projekty duże"):

a) 100% - w przypadku wnioskodawców innych niż jednostki sektora finansów publicznych (nie jsfp; wartość wsparcia do 300.000 zł.; wartość operacji brutto wyższa niż 50.000 zł);
b) do 63,63% - w przypadku wnioskodawców będących jednostkami sektora finansów publicznych (jsfp; limitu górnego kwoty wsparcia nie ustala się, wartość operacji brutto wyższa niż 50.000 zł), przy czym w przypadku tych wnioskodawców pozostały wkład publiczny (36,37%) stanowi wkład wnioskodawcy.

- dla grantów w ramach operacji grantowych:

a) do 100% w przypadku operacji służących ogółowi społeczeństwa lub ograniczonej grupie docelowej odbiorców,
c) do 63,63% - w przypadku wnioskodawców będących jednostkami sektora finansów publicznych, przy czym w przypadku tych wnioskodawców pozostały wkład publiczny (36,37%) stanowi wkład wnioskodawcy.

Wartość pojedynczego grantu brutto nie może przekroczyć 50.000 zł, a całej operacji grantowej będącej kwotą naboru nie przekroczy 300.000 zł.

Górne limity wsparcia dla poszczególnych typów grantów zostały podane przy opisie poszczególnych Przedsięwzięć LSR w rozdziale V "cele i wskaźniki".

VII. PLAN DZIAŁANIA

Charakterystyka przyjętego harmonogramu osiągania poszczególnych celów i wskaźników wskazująca czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR.

W poniższej tabeli zawarto krótką charakterystykę ukazującą - dla każdego celu szczegółowego LSR i objętych celami wskaźników - sposoby realizacji oraz terminy naboru wniosków (rok naboru) i planowany "kamień milowy" LSR, w którym planowane jest osiągnięcie planowanych wartości danych wskaźników. Tabela 10

p.	Cel szczegółowy LSR	Wskaźniki produktu	Sposób realizacji	termin naboru wniosków /rok	końcowy kamień milowy osiągnięcia wskaźnika prod. (I-III)
1	1.1	P1-1	konkurs	2016, 2017, 2018, 2019,2020	II
		P2-1	PG*	2016, 2017, 2018, 2019,2020	II
2	1.2	P3-1	konkurs	2016, 2017, 2018, 2019,2020	II
		P3-2	konkurs	2016, 2017, 2018, 2019	II
3	1.3	P4-1	PG*	2016, 2017, 2018, 2019	II
		P5-1, P5-3, P5-5, P5-6, P5-7, P5-8	KB *	działania LGD w latach: 2016-2023	III
		P5-2, P5-4		działania LGD w latach: 2016-2021	II
		P6-1, P6-2, P6-3, P6-4, W1, W2, W3	PW*	realizacja projektu: 2016-2017	**II**
4	2.1	P7-1	konkurs	2016, 2017, 2018, 2020	II
		P8-1	PG*	2016, 2017, 2018, 2019	II
		P9-1, P9-2, W1,W2	PW*	realizacja projektu: 2016-2018, 2019	**II**
5	2.2	P10-1	PG*	2016, 2017, 2018, 2020	II
		P10-2	PG*	2016, 2017, 2018, 2019	II
		P11-1, P11-2, W1,W2,W3	PW*	realizacja projektu: 2016-2018	II
		P11-3, P11-4, W1,W2	PW*	2019-2021	II
		P11-5, P11-6 , P11-7; P11-8, W1, W2	PW*	2016-2018	I
		P11-9, P11-10, P11-11, P11-12, P11-13, W1,W2	PW*	2019-2021	**II**
		P12-1, P12-2, P12-3, P12-4,	A*	działania LGD w latach: 2016-2023	III

* KB - koszty bieżące; A* - aktywizacja; PW - projekt współpracy; PG- projekt grantowy

Dla wskaźników produktu LSR realizowanych w ramach **kosztów bieżących** (19.4 PROW 2014-20) nie określono w załączniku 3 do LSR (tabela Plan Działania) kwot finansowych przeznaczonych na realizację wskaźników, ponieważ kwoty te są trudne do wyodrębnienia z kosztów bieżących ponoszonych w ramach tego poddziałania (np.

koszt dyżurów doradczych, koszty funkcjonowania LGD itp.). Określono natomiast kwoty finansowe dla wskaźników w ramach **aktywizacji** (19.4 PROW 2014-20). Łącznie, w ramach kosztów bieżących i aktywizacji, przysługuje LGD - na podstawie warunków konkursu o wybór LSR - łącznie **2 250 000 zł**. Pozostała kwota kosztów bieżących jest wpisana w tabeli Planu Działania w jednej pozycji sumarycznej, bezwskaźnikowo. **Globalne kwoty przeznaczone na realizację działań w ramach 19.4 są także zobrazowane w tabeli budżetowej** (zał. 4 do LSR, odnoszący się do rozdziału VIII) spójnej kwotowo z tabelą Planu Działania.

Szczegółowy zakres Planu Działania w tym:

a) specyfikację celów i przedsięwzięć LSR oraz wskaźników produktu objętych tymi celami;

b) określenie "kamieni milowych" osiągania wskaźników produktu czyli okresów realizacji LSR zgodnych z założeniami konkursu o wybór LSR (kamienie milowe: I-2018, II-2021 i III-2023 r.);

c) określenie - dla każdego z kamieni milowych - wartości i jednostki osiąganych wskaźników produktu, wysokości finansowania przypisane tym wartościom , a więc planowane do wydatkowania z poszczególnych części budżetu LSR kwoty (w tym także z projektu Współpracy) oraz procentowe ujęcie wydatkowanie planowanej dla danego wskaźnika produktu kwoty finansowania w ujęciu narastającym;

d) określenie poddziałania, z którego realizowane jest dany cel/przedsięwzięcie LSR (realizacja LSR, koszty bieżące i aktywizacja, projekt grantowy, projekt współpracy)

e) dane sumaryczne wartości jednostki i finansów dla każdego wskaźnika produktu LSR **zawiera tabela w załączniku 3 do LSR**.

VIII. BUDŻET LSR

1.Ogólna charakterystyka:

Fundusze EFSI stanowiące źródło finansowania LSR: Lokalna Strategia Rozwoju LGD KOLD realizowana będzie dzięki wsparciu z **EFRROW**, w ramach działania **M19** PROW 2014-2020 - **Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER** (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność; art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013), a więc finansowanie Lokalnych Grup Działania, w tym realizację ich Lokalnych Strategii Rozwoju. **Wszystkie cele LSR będą finansowane z tego źródła.**

2.Opis powiązania budżetu z celami LSR:

W poniższej tabeli zawarto informację na temat powiązań budżetu z realizacją poszczególnych celów szczegółowych i objętych celami wskaźników. Tabela nr 11

Lp.	Cel szczegółowy LSR	Wskaźniki produktu	Sposób realizacji	Budżet całkowity przeznaczony na realizację (zł.)
1	1.1	P1-1	konkurs	2 667 000zł 666750euro
		P2-1	PG*	153 642zł 38410,50euro
2	1.2	P3-1	konkurs	3 098 976,56zł 774744,14euro
		P3-2	konkurs	2 251 023,44zł 562755,86euro
3	1.3	P4-1	PG*	274 314zł 68578,50euro
		P5-1, P5-3, P5-5, P5-6, P5-7, P5-8	KB *	*wartość zawarta w sumarycznej kwocie kosztów bieżących na dole tabeli*
		P5-4, P5-2		
		P6-1, P6-2, P6-3, P6-4, W1, W2, W2	PW*	111000zł 27750euro
Razem Cel ogólny 1:				**8 555 956zł 2138989euro**
4	2.1	P7-1	konkurs	1 163 000zł 290750euro
		P8-1	PG*	340236zł 85059euro
		P9-1, P9-2, W1, W2	PW*	35 000zł 8750euro

5	2.2	P10-1	PG*	427808zł 106952euro
		P10-2	PG*	64 000zł 16000euro
		P11-1, P11-2, W1,W2, W3	PW*	99 000zł 24750 euro
		P11-3, P11-4, W1, W2	PW*	56000zł 14000euro
		P11-5, P11-6, P11-7 , P11-8, W1, W2	PW*	27 000zł 6750euro
		P11-9, P11-10, P11-11, P11-12, P11-13, W1, W2	PW*	147000zł 36750euro
		P12-1, P12-2, P12-3, P12-4,	A*	289 000zł 72250euro
Razem Cel ogólny 2:				**2 648 044zł 662011euro**
Koszty bieżące w ramach (19.4) nie objęte wskaźnikami LSR			KB*	**1 847 500zł 461875euro**
Razem budżet LSR w tym:				**13 051 500zł 3262875euro**
wdrażanie LSR (19.2)				**10 440 000zł 2 610 000euro**
projekty współpracy (19.3) = 5% z 19.2 – działania objęte budżetem				**475 000zł 118 750euro**
koszty bieżące (19.4) - nie objęte wskaźnikami LSR				**1 847 500zł 461875euro**
aktywizacja (19.4)				**289 000zł 72250euro**

Źródło: opracowanie własne
* KB - koszty bieżące; A* - aktywizacja; PW - projekt współpracy; PG- projekt grantowy
Zgodnie z informacją zawartą w Planie Działania, budżet obejmuje kwoty całościowe dostępne dla LGD w zakresie **kosztów bieżących i aktywizacji** zgodnie z warunkami konkursu (zał. 6 do regulaminu konkursu - ustalenie kwot wsparcia), a więc **2 136 500 złotych.534125euro** Tabela Planu Działania zawiera informację o całości tej kwoty lecz tylko wskaźnikom związanym z aktywizacją przypisano wartości kwotowe (aktywizacja na łączną kwotę **289 000 zł. 72250euro**). Powodem takiej sytuacji jest niemożliwe do przypisania kwot do wskaźników kosztów bieżących (tj. zatrudnienie, koszty lokalowe i inne niemożliwe do przewidzenia koszty bieżące). Nie mają zatem one w Planie Działania przypisanych konkretnych kwot, a ich wartość mieści się w sumie łącznej, przeznaczonej na koszty bieżące, uwidocznionej w dodatkowym wierszu tabeli Planu Działania.
Zgodnie z informacją zawartą w Planie Działania, budżet obejmuje również kwoty całościowe w zakresie **projektów współpracy. Z**godnie z warunkami konkursu (zał. 6 do regulaminu konkursu - ustalenie kwot wsparcia), na te cele LGD przeznacza 5% względem budżetu wdrożenia LSR (19.2) a więc **475 000 złotych. 118750euro**
Szczegółowe dane budżetowe, w tym:
a) podział budżetu na zakresy wsparcia w ramach poddziałań (realizacja operacji w ramach LSR, wdrażanie projektów współpracy, koszty bieżące i aktywizacja);
b) plan finansowy w zakresie podziałania 19.2 PROW 2014-2020
zawierają tabele w załączniku 4 do LSR.

IX. PLAN KOMUNIKACJI

Głównymi celami Planu Komunikacji (PK) w ramach niniejszej LSR są:
1. Informowanie mieszkańców obszaru LGD o:
- całości działań prowadzonych przez LGD
- wydarzeniach organizowanych przez LGD lub z udziałem LGD
- Lokalnej Strategii Rozwoju - o jej założeniach (celach, przedsięwzięciach i wskaźnikach), a także o warunkach

skorzystania z pomocy
- terminach naborów wniosków na poszczególne działania wraz z informacją o warunkach tych naborów
- stanie realizacji LSR w tym o poziomie realizacji celów LSR i poszczególnych wskaźników
- dobrych praktykach wynikających z realizacji LSR

2. Informowanie wnioskodawców o wynikach naborów wniosków, a także o pozostałych elementach i terminach procedury oceny i wyboru operacji do finansowania

3. Uzyskanie informacji zwrotnej na temat:
- oceny jakości pomocy (doradztwa, szkoleń, konsultacji) świadczonej przez LGD
- przebiegu i zakończenia realizacji operacji dofinansowanych przez LGD
- rozpoznawalności LGD na terenie jej działania
- jakości działań informacyjnych

4. Poprawa jakości działań komunikacyjnych prowadzonych w ramach PK - w przypadku zaistnienia konieczności skorygowania PK.

Głównymi wskaźnikami służącymi do skwantyfikowania działań komunikacyjnych stosowanymi w PK są:
- liczba informacji na stronie internetowej LGD
- liczba rozpropagowanych materiałów wydawniczych
- liczba wysłanych wiadomości, w tym - liczba wysłanych wiadomości pocztowych i e-mail do wnioskodawców
- Liczba zorganizowanych spotkań informacyjno-szkoleniowych dla potencjalnych wnioskodawców
- liczba podmiotów/osób, którym udzielono doradztwa bezpośredniego w biurze LGD
- liczba opublikowanych komunikatów w mediach oraz na tablicy ogłoszeniowej LGD
- liczba ankiet rozdysponowanych wśród odbiorców usług LGD oraz wśród beneficjentów i respondentów
- liczba analizowanych ankiet na temat jakości działań informacyjnych LGD
- liczba rekomendacji zmian w Planie Komunikacyjnym przyjętych przez Zarząd LGD do wdrożenia w wyniku spotkań konsultacyjnych

Dobór wskaźników zależy od celu danego działania komunikacyjnego i grupy odbiorców tych działań.

Głównymi grupami docelowymi działań komunikacyjnych stosowanych w PK są mieszkańcy obszaru LGD, instytucje, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, lokalni liderzy, młodzież, bezrobotni, **w tym osoby defaworyzowane na rynku pracy określone w LSR,** potencjalni uczestnicy wydarzeń prowadzonych przez LGD, potencjalni wnioskodawcy w ramach naborów LSR (w tym także reprezentujący poprzednio wymienione grupy), wnioskodawcy, którzy złożyli wnioski o finansowanie operacji, osoby korzystające z doradztwa i konsultacji w Biurze LGD oraz podczas spotkań doradczo-konsultacyjnych prowadzonych przez LGD, beneficjenci operacji realizowanych w ramach LSR, respondenci badań ankietowych prowadzonych przez LGD oraz Pracownicy Biura i członkowie Zarządu LGD. Grupom docelowym przypisano odpowiednie cele i sposoby prowadzenia działań komunikacyjnych określonych w PK.

Szczegółowy zakres PK, w tym:
a) prezentację głównych celów i przesłanek leżących u podstaw opracowania PK;
b) opis działań komunikacyjnych i grup docelowych oraz środków przekazu, w tym działań podejmowanych w przypadku problemów z realizacją LSR, niskim poparciu społecznym dla działań realizowanych przez LGD itd.;
c) opis zakładanych wskaźników realizacji działań komunikacyjnych oraz efektów działań komunikacyjnych;
d) analizę efektywności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu (w tym tryb korygowania planu komunikacji);
e) opis sposobu wykorzystania w procesie realizacji LSR wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych;
f) informację o budżecie przewidzianym na działania komunikacyjne **zawiera tabela w załączniku 5 do LSR.**

XI. ZINTEGROWANIE

Zintegrowanie w niniejszej LSR rozumiane jest jako **umożliwienie wykorzystania potencjałów rozwojowych znajdujących się na obszarze LGD w działaniach na rzecz jego rozwoju**, w tym zapewnienie mieszkańcom możliwości udziału w procesach rozwojowych, **nieżalenie od miejsca na obszarze i z zaangażowaniem różnego rodzaju beneficjentów**. Działania mają całościowo wpływać na poprawę jakości życia społeczności lokalnej poprzez działania optymalne wykorzystujące lokalne zasoby. LGD skupia się na konieczności poprawy spójności terytorialnej regionu pod kątem **równoważenia poziomu rozwojowego** czyli wzmacnianie obszarów/grup społecznych o większych problemach z wykorzystaniem silnych stron i szans rozwojowych jakie tkwią na całym obszarze i w jego otoczeniu . Zastosowane działania mają charakter kompleksowy, a uwidacznia się to w **łączeniu różnych sektorowych i problemowych działań**, między innymi poprzez:
- inwestowanie w infrastrukturę kulturalną oraz turystyczno-rekreacyjną na terenie całej LGD,

- podejmowanie działań aktywizacyjnych i nastawionych na wiedzę i umiejętności mieszkańców w formie zróżnicowanych działań zależnych od potrzeb lokalnych,
- wspieranie ogółu przedsiębiorczości w tworzeniu miejsc pracy oraz utrzymywaniu zatrudnienia w istniejących podmiotach gospodarczych, niezależnie od branży, co daje szansę na zintegrowany rozwój oparty o zróżnicowane potencjały tych podmiotów, sieciowanie producentów, przetwórców i dostawców, a także usługodawców działających w branży turystycznej podejmowane w postaci operacji wspólnych, co w konsekwencji daje szanse na pobudzenie partnerów gospodarczych do tworzenia sieci powiązań i współpracy. LGD zapewnia podejście zintegrowane w zakresie celów, przedsięwzięć i operacji, które zostały tak zaplanowane aby wpisywać się w specyfikę obszaru i wyznaczać kierunki dalszego rozwoju, a także reprezentować wyżej określone podejście. Nowe cele i przedsięwzięcia zakładają integrację: - obszaru : Poprzez budowę nowej infrastruktury publicznej służącej komercjalizacji produktów lokalnych takich jak wiklina, wokół której powstaną jednolite Miejsca Różności umożliwiające ich animację nie tylko wokół jednej miejscowości, czy gminy, ale również poprzez zaangażowanie wszystkich gmin na bazie wiosek tematycznych.
- partnerów: Do organizacji różnego rodzaju przedsięwzięć związanych ze sprzedażą produktów lokalnych zapraszani będą nie tylko mieszkańcy i organizacje z danej gminy, ale również partnerzy z wszystkich gmin - obszaru.
zasobów: Podstawowym założeniem nowych celów i przedsięwzięć jest realizacja działań w oparciu o różnorodne zasoby związane z naszym obszarem, zarówno kulturowe, historyczne, jak i przyrodnicze. Ich wykorzystanie wpłynie bowiem pozytywnie już nie tylko na samą promocję obszaru i lepszą rozpoznawalność wśród turystów, ale umożliwi rozwój obszaru poprzez działalność handlową związaną z produktami lokalnymi.
- działań: Osiągnięta dotychczas integracja działań LGD opierała się w głównej mierze na rozwoju obszaru poprzez turystykę, promocję i dziedzictwo kulturowe. Elementem wzbogacającym te działania będzie zintegrowany system przedsięwzięć umożliwiających dostęp do produktów lokalnych w zakresie obrotu handlowego. obszaru.
Projektodawcy wykorzystywać będą jednocześnie zasoby ludzkie, kulturowe i przyrodnicze.
Przyjęte w LSR zintegrowane podejście do zagadnień rozwojowych obszaru przy planowaniu nowych celów i przedsięwzięć, zastosowaliśmy także i teraz. Nie planujemy bowiem *„szeregu oddzielnych projektów, ale spójny system wzajemnie uzupełniających się przedsięwzięć"*, zgodnie z formułą „Win-Win", gdzie – dla dobra wspólnego
- obowiązuje wspólne planowanie, decydowanie, promocja, finansowanie i wspólna odpowiedzialność.
Zaproponowane cele choć nowe, są zintegrowane z celami głównymi i wpisują się w ich realizację.
Przedsięwzięcia zaś wnoszą nową jakość w dotychczasowe działania, stanowiąc nowatorską, ale zgodną z tradycją, infrastrukturę społeczną. Ma ona na celu budowania społeczeństwa obywatelskiego oraz – w części inwestycyjnej - wsparcie mieszkańców w komercjalizacji działań związanych z produktami lokalnymi. Ponadto:
- współpraca różnych podmiotów wykonujących zadania cząstkowe składające się na operację
- wykorzystanie zasobów lokalnych takich jak: parki i pałace, lasy z darami natury, zaangażowane w działalność na rzecz regionu społeczeństwo, czyste środowisko naturalne, duża liczba małych zakładów usługowych
- zintegrowanie celów (spójne, powiązane ze sobą, będą tworzyć logiczne związki na siebie wzajemnie oddziaływać)
- zintegrowanie na podstawie przedsięwzięć **sektorów gospodarczych : budowlanego, meblarskiego, malarskiego, transportowego** (np. przy budowie , przebudowie centrów kultury, obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.
LGD planuje nawiązywać do utworzonych w poprzednim okresie szlaków turystycznych takich jak m.in. szlak powstańczy, którego historia, walory będą wkomponowane w zintegrowany produkt turystyczny odpowiadający na potrzeby dzisiejszych turystów czy utworzone szlaki międzynarodowe z wykorzystaniem istniejącej tam infrastruktury w celu popularyzacji turystyki i tematyki międzynarodowych bajek oraz lokalnych zasobów związanych z wikliną w celu zainteresowania dzieci i młodzież. Tak więc działania i projekty zawarte w planie lokalnego działania, powiązane i koordynowane są jako spójna całość. Integracja dotyczy zarówno działań prowadzonych w jednym sektorze, wszystkich działań lub grup działań albo też – co najważniejsze – powiązań pomiędzy różnymi grupami uczestników: publicznymi, gospodarczymi, społecznymi, kulturalnymi, ekologicznymi, działającymi na danym obszarze. Działania LGD skupiają się na korzyściach płynących ze wspólnego podejścia, skupionego na rozwiązaniu problemu, a nie na podziale przedmiotowym zaangażowanych podmiotów.
Ważnym elementem zintegrowania jest **integracja podmiotów różnych sektorów** – w realizację przedsięwzięć aktywnie będą mogły włączać się podmioty reprezentujące różne miejscowości i różne sektory. Obszar LGD leży na terenie różnych gmin, jednak tworzących jeden zwarty obszar o podobnych walorach i specyfice. Ponadto grupy docelowe beneficjentów wywodzą się z różnych sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego. Takie rozwiązanie sprawi, że możliwe będzie zwiększenie korzyści i osiągnięcie jak najwyższego stopnia osiągnięcia celów z uwzględnieniem wzajemnych powiązań gospodarczych czy też społecznych.

Integracja zasobów – realizacja zaplanowanych przedsięwzięć jest związana z wykorzystaniem zasobów obszaru, tj. społecznych, kulturowych, przyrodniczych i ekonomicznych. Obszar charakteryzuje mało zdegradowane środowisko i ogromny potencjał warunków naturalnych i przyrodniczych. Atrakcyjne walory przyrodnicze określone w diagnozie oraz infrastruktura turystyczno-rekreacyjna wraz z bogactwem walorów historycznych i całym dziedzictwem kulturowym są istotnym czynnikiem rozwoju całego obszaru. Wewnętrzna spójność obszaru to wspólne zwyczaje i tradycje, które należy promować i wspierać w celu ich zachowania, ale także wykorzystania w rozwoju - zarówno społecznym jak i gospodarczym. Mocnym elementem LSR wpływającym na zintegrowanie całego obszaru jest **horyzontalne wdrażanie innowacyjnych rozwiązań technicznych i technologicznych** w ramach wspierania przez LGD sektora przedsiębiorczego. Ma to znaczenie nie tylko dla rozwoju firm jak takich, ale patrząc na dalsze efekty takiej polityki, może mieć wpływ na podnoszenie kwalifikacji zawodowych, promocję wewnętrzną przedsiębiorczości mieszkańców, a w dalszej perspektywie na podniesienie konkurencyjności obszaru i dalszy rozwój perspektyw zatrudniania, a co za tym idzie ograniczenia emigracji z terenu LGD. Wsparcie przedsiębiorczości to także **zintegrowane podejście do problemu bezrobocia w grupach defaworyzowanych** na rynku pracy, a więc w środowisku osób, które mają utrudniony dostęp do podjęcia jakiegokolwiek zatrudnienia. LSR preferuje takie osoby z całego terenu swego działania, które znajdując się w takiej sytuacji podejmą działalność gospodarczą.

Integracja wewnątrz danego sektora – będzie przejawiała się na wzajemnych powiązaniach gospodarczych czy też społecznych. To między innymi wymiana doświadczeń i dobrych praktyk płynących z konkretnie wdrożonych operacji i zrealizowanych działań. Umożliwia to sama LGD w ramach działań własnych, ale także częste konsultacje między podmiotami w danym sektorze, w tym m.in. w sektorze publicznym, co sprzyja analizowaniu wyników wdrażania projektów społecznych/infrastrukturalnych w poszczególnych miejscach. Na podstawie kontaktów partnerskich, które ugruntowała na terenie działania LGD (także w procesie tworzenia LGD) podejmowane będą lepsze decyzje co do lokalizacji i zakresów kolejnych inwestycji, co ma ścisły związek z osiąganiem **zintegrowanych celów w postaci lepszego wykorzystania nowych - zbudowanych, wyremontowanych lub zagospodarowanych - terenów i obiektów czy np. lepszej gospodarki przestrzennej,** w tym w zakresie bezpieczeństwa, ładu i estetyki przestrzeni publicznej. **Integracja obszaru** – planowane przedsięwzięcia swoim zasięgiem obejmą cały obszar LGD, a wynika to z faktu, że z zaplanowanych inwestycji czy też imprez będą mogli korzystać wszyscy mieszkańcy znajdujący się w obszarze LGD, a także odwiedzający nasz region turyści. Ponadto przy realizacji projektów promowany będzie cały obszar LGD przez co poszerzy się wiedza na jego temat. Operacje wdrażane w ramach LSR dają także podstawy do ścisłej **integracji mieszkańców** poprzez ich udział w organizowanych wydarzeniach kulturalnych i aktywizacyjnych (operacje beneficjentów oraz samej LGD), a także w formie wspólnej pracy na rzecz inicjatyw objętych wnioskami, choćby w formie zaangażowania pracy własnej w projektach grantowych (wspieranie postaw wolontariatu). Działania edukacyjne i promocyjne wzmocnią także wiedzę mieszkańców całego obszaru o walorach i zasobach (kulturowych, historycznych, przyrodniczych, krajobrazowych) terenu LGD, o których nierzadko nie wiedzą sami mieszkańcy (promocja wewnętrzna obszaru). Takie działania można traktować jako **zintegrowane (w tym wypadku uzupełniające) dla systemu edukacji szkolnej**. **Integracja funkcji** – strategia dąży do integrowania rozwoju wielopłaszczyznowego. Łączy ze sobą funkcję środowiskowe, społeczne, kulturowe, gospodarcze i przestrzenne. Wszystkie te wymiary współzależą od siebie, a realizacja przedsięwzięć w ramach jednego wymiaru sprzyja osiąganiu celów w innych wymiarach. Miejsca i obiekty stanowiące dziedzictwo kulturowe i historyczne będą mogły zostać wykorzystane do generowania korzyści ekonomicznych. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości opartej o wykorzystanie lokalnych zasobów, produktów, pozytywnie wpłynie na rozwój turystyki. Inwestycje w infrastrukturę publiczną, oprócz aktywizacji społecznej, wpłyną także na poprawę wizerunku gmin. Biorąc pod uwagę niewielki budżet jaki może otrzymać LGD na realizację poważnych wyzwań społecznych i gospodarczych oraz konieczność rozwiązania wielu problemów, zaplanowane działania pozwalają wierzyć w osiągnięcie wielopłaszczyznowego, zintegrowanego efektu rozwoju społeczno-gospodarczego całego obszaru. **LSR zgodna jest z dokumentami planistycznymi, zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym, w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020r.** na poziomie następujących celów strategicznych:

Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
Cel strategiczny 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia;
Cel strategiczny 8. Zwiększenie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa.

Ponadto **cele i założenia LSR są spójne z założeniami strategii poszczególnych gmin członkowskich LGD**, które współdziałają w tworzeniu i wdrażaniu LSR, w tym - dla poszczególnych strategii - w następujące cele: 1. Strategia Rozwoju Gminy Kuślin

Cel 1: zapewnienie rozwoju turystyki i stworzenie warunków do wypoczynku i rekreacji w gminie Kuślin
Cel 2: troska o ład przestrzenny

Cel 3: zachowanie i ochrona środowiska naturalnego
2. Strategia Rozwoju Gminy Lwówek
Cel 1: Dostosowanie przestrzeni gminy do wyzwań XXI wieku.
Cel2: Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjału rozwojowego gminy
Cel 3: Wzrost kompetencji mieszkańców oraz rozwój kapitału ludzkiego
Cel 4: Wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego
3. Strategia Rozwoju Gminy Opalenica ;
Cel 1: Modernizacja i rozbudowa sieci drogowej w Gminie
Cel 2: Uporządkowanie gospodarki wodno- ściekowej w całej Gminie
Cel 3: Aktywizacja gospodarcza Gminy
Cel 4: Rozwój systemu usług społecznych
Cel 5: Dbałość o środowisko naturalne Gminy
4. Strategia Rozwoju Gminy Duszniki
Cel 1: Zapewnienie dogodnych warunków życia i inwestowania na terenie Gmin
Cel 2: Zapewnienie wysokiego poziomu infrastruktury i usług społecznych
5. Strategia Rozwoju Gminy Miedzichowo
Cel 1: Rozwój rekreacji, turystyki i usług
Cel 2: Infrastruktura społeczna, demografia, rynek pracy
Cel 3: Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości
Cel 4: Promocja gminy
Cel 5: Rozbudowa bazy infrastrukturalnej i energetycznej
6. Strategia Rozwoju Gminy Nowy Tomyśl
Cel 1: Nowoczesna i odpowiadająca potrzebom mieszkańców infrastruktura komunalna
Cel 2: Efektywna gospodarka, wykorzystująca lokalne zasoby i wspierająca rozwój lokalnej przedsiębiorczości
Cel 3: Poprawa jakości życia poprzez zagwarantowanie mieszkańcom wysokiej jakości usług społecznych stanowiących odpowiedź na ich potrzeby
7. Strategia Rozwoju Gminy Pniewy
Cel 1:Rozwój gospodarczy Gminy
Cel 2: Wysoki poziom infrastruktury i usług społecznych wpływający na jakość życia
Cel 3: Rozwój usług społecznych;

XI. MONITORING I EWALUACJA

1. **Monitoring** wdrażania strategii jest procesem pozwalającym odpowiedzieć na dwa podstawowe pytania: czy strategia jest realizowana i jakie skutki przynosi jej realizacja. Monitoring dotyczy zatem przebiegu realizacji strategii (jej celów, zadań, wskaźników) jak i oceny efektów jej wdrażania (np. przemian społeczno-gospodarczych obszaru, którego dotyczy). Monitoring polega więc na szeregu następujących po sobie czynnościach. Są to m.in.:
- systematyczne zbieranie danych liczbowych i informacji o realizacji celów strategicznych;
- okresowe prowadzenie analiz porównawczych i tematycznych;
- przygotowanie cyklicznych raportów ukazujących stopień realizacji strategii;
- ocena osiągniętych rezultatów i określenie stopnia osiągnięcia celów i wykonania działań;
- ocena rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a osiągniętymi rezultatami;
- analiza przyczyn rozbieżności oraz identyfikacja obszarów wymagających podjęcia działań interwencyjnych;
- opracowanie rekomendacji dotyczących wprowadzenia niezbędnych zmian w procesie wdrażania;
- planowanie zmian w strategii oraz wdrożenie przyjętych działań (w wyniku rekomendacji).

Monitoring umożliwia bieżącą ocenę realizacji zadań, przypisanych im wskaźników oraz osiągania stawianych w strategii celów, prognozowanie ewentualnych zmian warunków i kierunków realizacji, dokonywanie bieżących korekt i poprawek, podejmowanie działań zabezpieczających i naprawczych czy wreszcie – na podstawie raportu - informowanie stron zaangażowanych we wdrażanie o uzyskanych wynikach i wnioskach. Monitoring spełnia zatem dwie podstawowe funkcje:
- **sprawdzającą** (systematyczne, najlepiej coroczne, zestawienie wykonanych / zrealizowanych przedsięwzięć w relacji do zapisanych programów / planu) oraz
- **korygującą** (wprowadzanie zmian do zapisów strategii, wynikających ze szczególnie istotnych okoliczności, których nie dało się przewidzieć w fazie jej tworzenia lub co do których przyjęto niewłaściwe założenie – korekta celów, wskaźników, narzędzi wdrażania).

Monitoring strategii ma być **stałym i ciągłym procesem obserwacji zmian wybranych mierników**, mającym na celu **zapewnienie informacji na temat słuszności i skuteczności podejmowanych działań oraz ich**

zmianę w przypadku rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami.
Podstawą do opracowania zasad monitoringu jest aktualny dokument planistyczny, czyli Lokalna Strategia Rozwoju (LSR). Zasady monitoringu opracował zespół roboczy odpowiedzialny za budowę LSR LGD KOLD na lata 2014-2020. Elementy systemu monitoringu wymieniono w dalszej części rozdziału.

2. **Ewaluację** można rozumieć ogólnie jako „**ocenę wartości interwencji, do której to oceny zastosowano odpowiednie, znane kryteria**". Interwencją są – w wypadku LSR – mechanizmy wdrażane przez LGD, a więc realizacja wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Ujmując zatem definicję ewaluacji w sposób najprostszy, ma ona być rozumiana jako **ocena prowadzonych działań** lub „**sprawdzenie jakości tego, co jest robione**". Wspomnianymi powyżej kryteriami oceny są:
- **zgodność stosowanych narzędzi z potrzebami mieszkańców i podmiotów z terenu działania LGD** odzwierciedlająca się w ich zainteresowaniu realizowanymi zadaniami (stopień wykorzystania funduszy pomocowych, udział w wydarzeniach, imprezach itd.);
- **skuteczność działań** (osiąganie lub nieosiąganie założonych celów poszczególnych działań);
- **efektywność** (stosunek ilości środków do osiąganych celów);
- **oddziaływanie** (uzyskiwanie szerszych efektów dzięki realizacji poszczególnych zadań);
- **trwałość efektów** (wypracowanie trwałych rozwiązań, powtarzalnych zjawisk i działających mechanizmów utrwalających osiągnięty cel działania LGD; a więc prawdopodobieństwo, że korzyści wynikające z realizacji strategii będą trwać nadal, po zakończeniu bieżącej interwencji, być może przy założeniu innych narzędzi wsparcia, albo bez nich). Ewaluacja **powinna mieć charakter utylitarny (użytkowy)**, a więc jej wynik musi być przydatny do usprawnienia prowadzonych działań, w tym do osiągnięcia lepszych wskaźników w powyższych kryteriach. Przede wszystkim zaś **musi posiadać konkretnie określony cel**, bez którego sensowność jej dokonywania jest wątpliwa.

Ewaluacja, poprzez analizę osiągania celów pokazuje poprawne, odpowiednie ich sformułowanie, gdzie słowo „odpowiednie" nie odnosi się do literackiego ujęcia, ale do właściwego dopasowania celów do wcześniej przeprowadzonej analizy obszaru (analizy potencjałów, SWOT itp.), zidentyfikowanego w niej spektrum problemów, hierarchii priorytetów itd. Cele ogólne (strategiczne), jak i cele szczegółowe są bowiem odpowiedzią na silne strony (potencjały), słabe strony (problemy) obecne na obszarze objętym strategią oraz szanse i zagrożenia istniejące w jego otoczeniu. W zakresie kluczowych wartości wskaźników szacujących postęp wdrażania LSR ewaluacja opiera się na danych pozyskanych w drodze bieżącego monitoringu tego procesu. Monitoring wykonywany jest systematycznie, w stałych, ściśle zdefiniowanych okresach, a ewaluacja dokonuje podsumowania procesu wdrażania jednorazowo, w trakcie jego trwania (*on-going*, ewaluacja dokonywana na koniec "kamieni milowych" - etapów wdrażania LSR, określonych w Planie Działania niniejszej LSR) oraz na jego zakończenie (*ex-post*). Ewaluacja początkowa, umożliwiająca zebranie danych wyjściowych do analizy obszaru, w tym wartości początkowych wskaźników (ewaluacja *ex-ante*) może być natomiast oparta na danych ewaluacji końcowej z poprzedniego okresu wdrażania (2007-2013), jeśli dane w niej zawarte są użyteczne dla nowego okresu.

3. **System monitoringu i ewaluacji** w LSR LGD KOLD na lata 2014-2020 obejmuje wymienione w poniższej tabeli elementy, którym przypisano podmioty odpowiedzialne za wykonywanie ewaluacji lub monitorowania:
Tabela 12

Lp.	**Monitoring**	
	Elementy procesu:	Podmioty odpowiedzialne :
1	Stałe monitorowanie osiągania poziomu wskaźników realizacji LSR	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Członkowie Rady Stowarzyszenia
2	Stałe monitorowanie poziomu realizacji budżetu LSR	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Członkowie Rady Stowarzyszenia
3	Stałe monitorowanie postępu realizacji operacji grantowych na terenie LGD	Podmiot wewnętrzny: Pracownicy Biura
4	Stałe monitorowanie jakości pracy Biura LGD	Podmiot wewnętrzny: Pracownicy Biura i Zarząd LGD
5	Stałe monitorowanie jakości działań szkoleniowych i aktywizacyjnych LGD	Podmiot wewnętrzny: Pracownicy Biura i Zarząd LGD
6	Okresowe monitorowanie aktualności zapisów LSR	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Zarząd LGD
7	Okresowe monitorowanie struktur organów LGD	Podmiot wewnętrzny: Pracownicy Biura
8	Okresowe spotkania koordynacyjne władz LGD	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Zarząd LGD

9	Okresowy przegląd systemu monitoringu i ewaluacji	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Zarząd LGD
Lp.	**Ewaluacja**	
	Elementy procesu:	Podmioty odpowiedzialne :
1	Okresowe podsumowanie poziomu wskaźników realizacji LSR	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / przedstawiciele Organów LGD / Zarząd LGD / Podmioty zewnętrzne: Eksperci / konsultanci
2	Okresowe podsumowanie poziomu realizacji budżetu LSR	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / przedstawiciele Organów LGD / Zarząd LGD / Podmioty zewnętrzne: Eksperci / konsultanci
3	Okresowe podsumowanie danych dotyczących funkcjonowania LGD, w tym ocen pracy Biura LGD oraz działalności szkoleniowej i aktywizacyjnej	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Podmioty zewnętrzne: Eksperci / konsultanci
4	Okresowa ocena wizerunku/rozpoznawalności LGD na obszarze jej działania	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / Podmioty zewnętrzne: Eksperci / konsultanci
5	Raport z badań ewaluacyjnych, przyjęcie raportu oraz wdrożenie rekomendacji z ewaluacji	Podmioty wewnętrzne: Pracownicy Biura / przedstawiciele Organów LGD / Zarząd LGD / Podmioty zewnętrzne: Eksperci / konsultanci

Opis szczegółowy elementów systemu monitoringu i ewaluacji zawiera załącznik nr 2. Określa ona w sposób precyzyjny narzędzia, okresy wykonywania poszczególnych czynności oraz odpowiedzialność organów LGD za ich wykonanie.

XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Lokalna Grupa Działania KOLD jako Lokalna Grupa Działania obszaru Gmin: Kuślin, Lwówek, Opalenica, Duszniki, Miedzichowo, Nowy Tomyśl, Pniewy, opracowała Strategię Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność (LSR) na lata 2016-2022 objętą Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
Przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.) uzależniają jednakże konieczność przeprowadzenia oceny projektów dokumentów, których realizacja może potencjalnie znacząco wpływać na środowisko, strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Jednakże w odniesieniu do tej kategorii dokumentów planistycznych wynika to z ich indywidualnej zawartości oraz zewnętrznych uwarunkowań ich realizacji.
Zgodnie z art. 47 i art. 56 w.w. ustawy, występujemy z wnioskiem o stwierdzenie czy koniecznym jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dokumentu opracowywanego przez Lokalną Grupę Działania KOLD;

I. *Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność (LSR) na lata 2016-2022, opracowywana jest przez LGD w oparciu o Działanie 19. Leader*, zaplanowane do wdrażania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, obejmujące swym zakresem następujące Poddziałania:

- 19.1. Poddziałanie: Wsparcie przygotowawcze;
- 19.2. Poddziałanie: Realizacja operacji w ramach lokalnych strategii rozwoju;
- 19.3. Poddziałanie: Wdrażanie projektów współpracy;
- 19.4. Poddziałanie: Koszty bieżące i aktywizacja.

Odwołując się do zapisów *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020* (Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, Puławy 2014):
„Całościowa realizacja działania ma na celu podnoszenie kompetencji Lokalnych Grup Działania(LGD) i społeczności lokalnych, szkolenie i tworzenie sieci kontaktów oraz wypracowanie mechanizmów współpracy i włączania lokalnych społeczności w celu przygotowania i wdrożenia Lokalnych Strategii Działania (LSR). Zakłada się, że działanie będzie służyło podnoszeniu kompetencji osób z obszaru LSR, wymiana doświadczeń i dobrych praktyk w powiązaniu ze wzrostem mobilności zawodowej, a także dywersyfikacji źródeł dochodu oraz rozwojem przedsiębiorczości. W ramach realizacji działania zakładane będą również nowe przedsiębiorstwa oraz wspierany będzie rozwój przedsiębiorczości, w tym przetwórstwo produktów rolnych.

W związku z tym działanie będzie oddziaływać silnie pozytywnie poprzez wszystkie rodzaje oddziaływań na ludzi. Wynikało to będzie z podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich, budowy i zacieśniania więzi społecznych, podejmowania inicjatyw służących regionalnemu rozwojowi gospodarczemu oraz ogólnej poprawy sytuacji dochodowej. W związku ze wzrostem jakości kapitału ludzkiego, możliwością podejmowania aktywności o charakterze inwestycyjnym oraz promujących turystykę, rekreację i lokalne dziedzictwo działanie będzie wpływać pozytywnie w sposób pośredni, wtórny i skumulowany na dobra materialne. Będzie to oddziaływanie stałe, średnio i długoterminowe. Zakłada się również, że realizacja działania będzie wpływać w sposób stały, wtórny i skumulowany w perspektywie długookresowej na zasoby naturalne i zabytki. Dodatkowo zdiagnozowano jego stałe, wtórne i skumulowane oddziaływanie na zwierzęta, rośliny, wodę i powietrze, które ujawni się w perspektywie długookresowej.

Ocena wykazała także pośredni, wtórny i skumulowany, słaby wpływ pozytywny poddziałania na zależność między elementami środowiska i oddziaływaniami na te elementy. Prognozowane zależności będą miały charakter stały i dotyczyć będą perspektywy średnio i długookresowej. Realizacja działania nie będzie oddziaływać w jakikolwiek sposób na takie elementy środowiska jak różnorodność biologiczna, powierzchnia ziemi, krajobraz i klimat."

Zakłada się, że działanie będzie służyło podnoszeniu kompetencji osób z obszaru LSR, wymiana doświadczeń i dobrych praktyk w powiązaniu ze wzrostem mobilności zawodowej, a także dywersyfikacji źródeł dochodu oraz rozwojem przedsiębiorczości. W ramach realizacji działania zakładane będą również nowe przedsiębiorstwa oraz wspierany będzie rozwój przedsiębiorczości, w tym przetwórstwo produktów rolnych.

W związku z tym działanie będzie oddziaływać silnie pozytywnie poprzez wszystkie rodzaje oddziaływań na ludzi. Wynikało to będzie z podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich, budowy i zacieśniania więzi społecznych, podejmowania inicjatyw służących regionalnemu rozwojowi gospodarczemu oraz ogólnej poprawy sytuacji dochodowej. W związku ze wzrostem jakości kapitału ludzkiego, możliwością podejmowania aktywności o charakterze inwestycyjnym oraz promujących turystykę, rekreację i lokalne dziedzictwo działanie będzie wpływać pozytywnie w sposób pośredni, wtórny i skumulowany na dobra materialne. Będzie to oddziaływanie stałe, średnio i długoterminowe. Zakłada się również, że realizacja działania będzie wpływać w sposób stały, wtórny i skumulowany w perspektywie długookresowej na zasoby naturalne i zabytki. Dodatkowo zdiagnozowano jego stałe, wtórne i skumulowane oddziaływanie na zwierzęta, rośliny, wodę i powietrze, które ujawni się w perspektywie długookresowej.

Ocena wykazała także pośredni, wtórny i skumulowany, słaby wpływ pozytywny poddziałania na zależność między elementami środowiska i oddziaływaniami na te elementy. Prognozowane zależności będą miały charakter stały i dotyczyć będą perspektywy średnio i długookresowej. Realizacja działania nie będzie oddziaływać w jakikolwiek sposób na takie elementy środowiska jak różnorodność biologiczna, powierzchnia ziemi, krajobraz i klimat."

Dodatkowo: Analiza projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 nie wykazała potencjalnego oddziaływania środowiskowego o charakterze transgranicznym wynikającego z realizacji przyjętych w dokumencie celów i założeń.

II. Według założeń *LSR na lata 2016-2022 obszaru objętego Gminami: Kuślin, Lwówek, Opalenica, Duszniki, Miedzichowo, Nowy Tomyśl, Pniewy*
– projekt analizy SWOT, analizy problemów, celów, przedsięwzięć (w załączeniu) działania ukierunkowane będą na osiągnięcie następujących celów:

1. **Wzrost jakości życia oraz poziomu aktywizacji społecznej i gospodarczej na terenie KOLD**
2. **Zwiększenie turystycznej atrakcyjności oraz wypromowanie obszaru KOLD i jego dziedzictwa lokalnego**

Odwołując się do zapisów Strategii poszczególnych województw i gmin wpisują się one odpowiednio w następujące cele poszczególnych dokumentów:

1. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020r.:

Cel strategiczny 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu;
Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
Cel strategiczny 3. Lepsze zarządzanie energią;
Cel strategiczny 4. Zwiększenie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie;
Cel strategiczny 5. Zwiększenie spójności województwa;
Cel strategiczny 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu;
Cel strategiczny 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia;
Cel strategiczny 8. Zwiększenie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa.
Cel strategiczny 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.

2. Strategia Rozwoju Gmin – znajdują się w rozdziale X. ZINTEGROWANIE str. 40

Ww. dokumenty zostały poddane Prognozie oddziaływania na środowisko, a swym zakresem założenia LSR nie wykraczają poza zakładane w nich cele.
Projekt złożeń LSR pozostaje w zgodności z celami przyjętymi w dokumentach strategicznych szczebla regionalnego i lokalnego. Można tym samym wnioskować, że osiąganie celów Strategii, będzie przyczyniać się do osiągania celów i założeń dokumentów strategicznych wyższego szczebla, jednakże ze względu na wielkość środków jaką przewiduje się do udzielania pomocy Wnioskodawcom w ramach LSR (500 tys zł) skala wpływu będzie niewielka.
3.Uwarunkowania zgodnie z art. 49 ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko:*
1) *charakter działań przewidzianych w dokumentach, o których mowa w art. 46 i 47, w szczególności:*
a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć;
Poziom sformułowania przedsięwzięć zakładanych w LSR w ramach których beneficjenci będą składali wnioski o pomoc jest bardzo ogólny. W LSR zostaną określone warunki dostępu do dofinansowania w ramach przedsięwzięć tj. m.in.: rodzaj beneficjentów, wielkość dofinansowania, rodzaj premiowanych projektów.
b) *powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach;*
Założenia LSR pozostają w zgodności z celami przyjętymi w dokumentach strategicznych szczebla międzynarodowego, wspólnotowego, krajowego oraz regionalnego. Można tym samym wnioskować, że osiąganie celów Strategii, będzie przyczyniać się do osiągania celów i założeń dokumentów strategicznych wyższego szczebla, jednakże w małym stopniu.
c) *przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska;*
Dokument będzie zawierał opis walorów środowiskowych LGD, jednocześnie wskazując je jako atut obszaru i możliwość wykorzystania ich w celach rozwojowych i promocyjnych obszaru, a także zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych.
d) *powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska;*
Założenia LSR wskazują na potrzebę wsparcia edukacji w zakresie ochrony naturalnego środowiska, wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz podniesienia umiejętności w pozyskiwaniu funduszy na realizację inwestycji związanych z OZE.
2) *rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, w szczególności:*
a) *prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań;*
W złożeniach LSR nie przewidziano przedsięwzięć, które powodowałyby jakikolwiek rodzaj działań znacząco oddziaływujących na środowisko, tym samym nie można określić skali oddziaływania na środowisko.
b) *prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych;*
W złożeniach LSR nie przewidziano przedsięwzięć, które powodowałyby jakikolwiek rodzaj działań wpływających na występowanie oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.
c) *prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska;*
W założeniach LSR nie przewidziano żadnych działań, które powodowałyby jakikolwiek ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.
3) *cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności:*
a) *obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu;*
Na obszarze Lokalnej Grupy Działania obejmującej obszar Gmin: Kuślin, Lwówek, Opalenica, Duszniki, Miedzichowo, Nowy Tomyśl, Pniewy występują następujące obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub podsiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego:

- Parki krajobrazowe:
  - Pszczewski Park Krajobrazowy wraz z otuliną, rezerwat „Jezioro Wielkie;
- Rezerwaty przyrody:

- rezerwat leśny „Duszniczki" o powierzchni 0,77 ha, obejmujący chronione modrzewie (utworzony w 1958 r.)
-rezerwat" Wielki Las".
- „Rezerwat na Jeziorze Zgierzynieckim im. Bolesława Papiego

- Obszar Natura 2000, która nakłada obowiązek zachowania wartości przyrodniczych będących podstawą wytypowania:
  a) Specjalne Obszary Ochrony (SOO) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Siedliskowej:

- Istnieją trzy miejsca gniazdowania gatunków chronionych: jedno bociana czarnego i dwa żurawia w rejonie torfowisk Niewierza i Wilczyny oraz w zabagnionych fragmentach śródleśnych uroczysk
- „skansen nietoperzy" w Kopankach

b) Obszary Specjalnej Ochrony (OSO) wyznaczone Dyrektywą Ptasią:
- „Rezerwat na Jeziorze Zgierzynieckim im. Bolesława Papiego";

b) *formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym*;

Zakazy ustanowione dla obszarów chronionego krajobrazu zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody nie dotyczą m.in. inwestycji celu publicznego oraz prowadzenia akcji ratowniczej, a także działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym. W odniesieniu do pomników przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytków ekologicznych lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego wprowadzone zakazy nie dotyczą m.in. realizacji inwestycji celu publicznego – po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody. Inwestycje celu publicznego określa m.in. art. 6 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Nie mniej jednak przy określaniu skali, rodzaju i lokalizacji inwestycji beneficjenci/wnioskodawcy zobowiązani są respektować i nie naruszać obowiązujących zakazów dotyczących form ochrony przyrody występujących na terenie LGD. Ponadto należy również uwzględniać zapisy Ustawy o ochronie przyrody, plany ochrony, plany zadań ochronnych dla powyższych form ochrony przyrody oraz akty prawa miejscowego dotyczące OChK, Parków Krajobrazowych, rezerwatów przyrody i pomników przyrody. Każdorazowo podczas opracowywania projektów przedsięwzięć beneficjenci będą kierować się wyborem najkorzystniejszych dla środowiska wariantów lokalizacyjnych i technicznych.

Operacje nie będą lokalizowane na przedmiotach ochrony obszarów Natura 2000,

a działania prowadzone w ramach wdrażania LSR nie będą miały istotnego oddziaływania na przekroczenie standardów jakości środowiska. W LSR w rozdziale *XIII Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko* przedstawiony zostanie przebieg postępowania środowiskowego z przedstawieniem stanowiska właściwego organu.

Według założeń *LSR na lata 2016-2022 obszaru objętego gminami* Kuślin, Lwówek, Opalenica, Duszniki, Miedzichowo, Nowy Tomyśl, Pniewy – *projekt analizy SWOT, analizy problemów, celów, przedsięwzięć* połowa działań będzie związana z udzielaniem pomocy na rozwój przedsiębiorczości, tj.: podejmowanie działalności gospodarczej,

tworzenie lub rozwój przetwórstwa lokalnego produktów rolnych, rozwijanie działalności gospodarczej, podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, działalności inkubatorów oraz rozwijania działalności gospodarczej.

Po przeanalizowaniu zapisów rozporządzenia *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* brak jest przesłanek by wymienione tam przedsięwzięcia miały szansę otrzymania pomocy finansowej w ramach LSR ze względu na skalę tych inwestycji i koszty ich realizacji. W ramach LSR planowane jest udzielania pomocy w wysokości minimalnie 50 tys. zł, a maksymalnie 500 tys. zł., głównie na rozwój mikro i małych firm oraz uruchamianie własnej działalności gospodarczej.

XIII Wykaz literatury

1) Statut Stowarzyszenia;
2) Regulamin Rady Stowarzyszenia;
3) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
4) Ustawa z dnia 20 lutego 2015 o Rozwoju Lokalnym z Udziałem Lokalnej Społeczności
5) Rozporządzenie Ministra Rolnictwa I Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020;
6) Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 października 2015 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Przygotowanie i Realizacja Działań w zakresie współpracy z Lokalną Grupą Działania" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020;

7) Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1235
8) Regulamin Konkursu na Wybór Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność